

บทที่ 4

บริบทและศักยภาพของต้นทุนและผลตอบแทน

การบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว เพราะเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม จังหวัดเชียงใหม่ถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ และมีความงดงามจากการศึกษาบริบทและศักยภาพการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปบริบทและศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ได้ดังต่อไปนี้ การศึกษาบริบทและศักยภาพของต้นทุนและผลตอบแทนการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ นักวิจัยได้ใช้กระบวนการ Focus group และการวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้ทราบถึงบริบท และศักยภาพที่แท้จริงของต้นทุนและผลตอบแทนการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการที่จะพัฒนาสู่ความยั่งยืน เนื้อหาของการวิจัยประกอบไปด้วย การบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยว กรณีศึกษา กลุ่มท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่ และศักยภาพการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

4.1 การบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยว กรณีศึกษา กลุ่มท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่

บริบทของต้นทุนและผลตอบแทนการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวน 11 ชุมชนการท่องเที่ยว ได้แก่

4.1.1 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านป่าตาล ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(1) สภาพพื้นที่และบริบทของกลุ่ม

กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านป่าตาล ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 หมู่บ้านป่าตาล ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือติดกับ หมู่ 5 บ้านดอนปิน ตำบลแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ทศิใต้ติดกับ หมู่ 5 บ้านเปือ ตำบลสันผักหวาน อำเภอดง จังหวัด
เชียงใหม่

ทิศตะวันออกติดกับ หมู่ 3 บ้านท่าผาย ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตกติดกับ หมู่ 5 บ้านเหมืองสูง ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่

ชุมชนบ้านป่าตาล มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีการใช้ภูมิปัญญาในการปั้น
ดินเผาที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความเชี่ยวชาญทางงานศิลปะและ
งานฝีมือของชุมชน ทำให้สามารถสร้างสรรค์งานศิลปะที่ทรงคุณค่าได้อย่างน่าอัศจรรย์จึงเป็นจุด
ดึงดูดที่ทุกคนอยากรจะเข้ามาเรียนรู้ และท่องเที่ยว โดยเฉพาะงานปั้นดินเผาถือได้ว่าเป็นงานศิลปะ
ที่เป็นเอกลักษณ์ และสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ผสมผสานกับวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนบ้าน
ป่าตาล และถูกถ่ายทอดออกมาเป็นงานปั้นดินเผาในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย

การบริหารจัดการตามโครงสร้างของกลุ่มมีฝ่ายต่าง ๆ ในการบริหาร
จัดการแบ่งเป็นคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินงาน และคณะกรรมการที่ปรึกษา
ซึ่งจะทำให้หมู่บ้านมีศักยภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้นส่วนการรับสมาชิกสมัครด้วยความสมัคร
ใจ และกรับด้วยความเต็มใจ แต่สิ่งที่สำคัญของการเป็นสมาชิกกลุ่มคือ ต้องมีความสามัคคี ไม่มอง
ประโยชน์ส่วนตนซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มจะมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานตามหน้าที่ที่ประธาน
และคณะกรรมการกลุ่มมอบหมายตามการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีการประสานงานร่วมกับคณะ
กรรมของปีก่อน ซึ่งคณะกรรมการจะมีอยู่ด้วยกัน 21 คน

(2) การบริหารจัดการองค์กร

กลุ่มประติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาล ถูกตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นจุดศูนย์รวม
แห่งการเรียนรู้และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีนายประสิทธิ์ วงศ์ปัญญา เป็นประธานกลุ่ม ซึ่ง
จะทำหน้าที่ในการบริหารงานทุกภาคส่วนและควบคุมดูแลการดำเนินงานของกลุ่ม ผสานความ
ร่วมมือกับคณะกรรมการทั้งหมด ซึ่งมีอยู่จำนวน 21 คนด้วยกัน ได้แก่คณะกรรมการอำนวยการ จะ
ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม เป็นบุคคลากรจากทางเทศบาล
ตำบลสันผักหวาน และกลุ่มประติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาล จำนวน 6 คน คณะกรรมการ
ดำเนินงานทำหน้าที่เป็นแกนหลัก ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มซึ่งมีอยู่ด้วยกัน
ทั้งหมด 6 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายฝึกอบรม ฝ่ายการผลิต ฝ่ายการตลาด และฝ่าย

ประชาสัมพันธ์ ซึ่งทั้งหมดนี้มีสมาชิกของกลุ่มประติมากรรมดินเผาป่าตาล ร่วมกับบุคลากรของเทศบาลตำบลสันผักหวาน จำนวน 11 คน และคณะกรรมการที่ปรึกษา จะคอยให้คำแนะนำปรึกษา และนำแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มประติมากรรมดินเผาไปปรับและแก้ไขต่อไป

รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มประติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาลจะมีการจัดการเป็นระบบ เพื่อที่จะให้ฝ่ายต่อการทำงานในแต่ละกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เมื่อมีหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ติดต่อมาที่กลุ่ม เพื่อต้องการเข้ามาเรียนปั้นหรือเยี่ยมชมงานภายในชุมชน ทางกลุ่มก็จะมีการประชุมงานขึ้น เพื่อวางแผนและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิก และให้ค่าตอบแทนแก่สมาชิกที่เป็นวิทยากร 500 บาทต่อวัน และกำหนดค่าใช้จ่ายแก่ผู้มาเรียนคนละ 30-40 บาท ซึ่งทางกลุ่มประติมากรรมดินเผาป่าตาลก็จะเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงมีการบริการเผาตุ้กตาให้กับลูกค้าด้วย

กลุ่มประติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาลเกิดจากการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเองปัจจุบันมีอยู่ทั้งหมด 50 ครั้งเรือน ประมาณ 70 กว่าคน การรับสมาชิกเพิ่มไม่ได้มีกฎเกณฑ์ในการรับแต่อย่างใดซึ่งสามารถเข้าร่วมงานได้ เพราะได้ร่วมกันอยู่แล้วและจะได้ช่วยกันบริหารงานของกลุ่มประติมากรรมดินเผา ทั้งนี้อุดมการณ์ของกลุ่มก็มีเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาของชุมชนที่จะให้ลูกหลานได้สืบทอดกันต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น

คณะกรรมการของกลุ่มประติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาลจะคัดเลือกกันในที่ประชุมโดยใช้การโหวตของสมาชิกกลุ่ม ส่วนการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการก็ไม่มีวาระซึ่งสามารถดำรงตำแหน่งนี้ได้ตลอดคราบเท่าที่ตนเองจะหมดความสามารถหรือมีความบกพร่องตามภาวะวิสัย มีสมาชิกดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน้าที่
1	นายชนพล สายธรรม	ประธาน	ควบคุมดูแลงานกลุ่มฯ
2	นายประสิทธิ์ วงศ์ปัญญา	สมาชิก	ควบคุมดูแลงานกลุ่มฯ
3	นายสมบัติ เตปิน	สมาชิก	การเงินของกลุ่มฯ
4	นางอุทิศ สายธรรม	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
5	นางสาวนิตยา กุณามณี	สมาชิก	จัดบันทึกรายการต่างๆ
6	นางสาวสิวะพร สุวรรณ	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
7	นายถวัลย์ บัวขาว	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
8	นางจันทร์เที่ยง โป่งสี	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
9	นางถวิล ปะมาละ	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน้าที่
10	นางอำพร สมาชิ	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
11	นางพิกุล ศรีสงคราม	สมาชิก	ประชาสัมพันธ์กลุ่มฯ
12	นายพบ ก้อนสีมา	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
13	นางคำมุล อินทะนุช	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
14	นางคำแพง ศายธรรม	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
15	นางช่อม นานบุญสม	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
16	นายอนุชา วงค์มา	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
17	นายคุณากร นารีนคำ	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
18	นางสาวพรรณิ น้อยวันนา	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
19	นางสาวธารารัตน์ แก้วพิงค์	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
20	นายฉัฐพงษ์ เงินปิง	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
21	นางสาวอารีรัตน์ ไบยา	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
22	นางสาวขนิษฐา เปรมปรีสวัสดิ์	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
23	นายวันฉัตร สอนยศ	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
24	นางสาวสุรีย์พร แสนใส	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป
25	นางสาวพัชรินทร์ เชื้อนแก้ว	สมาชิก	ดำเนินงานทั่วไป

(3) การบริการท่องเที่ยว

(3.1) การท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมของชุมชนบ้านป่าตาลสิ่งแรกที่สะท้อนความคิดของกลุ่มประติมากรรมการก็คือเสริมสร้างความรู้ในการประกอบอาชีพเชิงคุณธรรมให้กับชุมชน การให้ความรู้และการพัฒนาความคิดในเชิงธุรกิจที่เน้นคุณธรรม เพื่อให้เกิดการรักถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองในภูมิปัญญาที่ชุมชนมีอยู่

(3.2) ธุรกิจชุมชนเชิงหัตถอุตสาหกรรมเพื่อการท่องเที่ยว

เนื่องจากประติมากรรมดินเผาของบ้านป่าตาลทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น ตุ๊กตารูปสัตว์ และตุ๊กตารูปคนต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นการปั้นด้วยมือทั้งสิ้นและเป็นกิจการที่เกิดขึ้นในครัวเรือนทำกันอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นชุมชน เป็นการผสมผสานภูมิปัญญาที่มีของชุมชน และแนวคิดสมัยใหม่เข้าด้วยกัน ดังนั้นจะเห็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ และจะให้

นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมโดยการจัดกิจกรรมการปั่นดินสำหรับนักท่องเที่ยว พร้อมให้บริการ หากต้องการผลงานของตน

เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านก็สามารถเข้ามาเยี่ยมชมงาน ประติมากรรมดินเผาของชุมชนได้ ตลอดถึงมีกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้ทำ อาทิ การ ปั่นดินโดยมีวิทยากรคอยให้คำแนะนำและฝึกสอน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น การนั่งรถรางเพื่อชมร้านค้าของแต่ละครัวเรือนรอบหมู่บ้าน มีบริการนวดแผนไทยให้กับ นักท่องเที่ยว กิจกรรมการทานข้าวขันโตกแบบพื้นเมืองล้านนา การทำขนมพื้นเมือง และปิดท้าย ด้วยการบายสีสุนัขให้กับนักท่องเที่ยว

งานปั้นหัตถกรรมฝีมือมีหลากหลายรูปแบบ มีรูปทรงที่สวยงาม น่าสนใจ เช่น ตุ๊กตาสัตว์ ตุ๊กตาคนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้เพิ่มในการวาดลวดลาย หรือตกแต่งด้วยสี จึงทำให้ดูมีความน่าสนใจ ตุ๊กตาทุกตัวจะมีรอยยิ้มเป็นเอกลักษณ์ เมื่อพูดถึงดินย้อมแล้วจะนึกถึง ตุ๊กตาดินเผาบ้านป่าตาล ทำให้สินค้าจะมีความแตกต่างจากประติมากรรมดินเผาทั่วไป และเมื่อ ตกแต่งลวดลายก็จะมีงดงามสวยงาม และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น สีของผลิตภัณฑ์ก็คือสีของดินเมื่อนำไปเผาแล้ว โดยลักษณะจะมีความสม่ำเสมอเท่านั้น ไม่คิดพูนมากนัก นอกจากนี้แล้วยังมีการ เพิ่มการทำสีด้วยเอกลักษณ์ต่าง ๆ ให้สวยงามมากขึ้น

4.1.2 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

(1) สภาพพื้นที่และบริบทของกลุ่ม

ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาอยู่ใน เขตป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีแม่น้ำลำค้ำยที่ไหลผ่านได้แก่ แม่น้ำแดงซึ่งมีต้นน้ำ อยู่ในเขตอำเภอเวียงแหงไหลผ่านอำเภอเชียงดาวและอำเภอแม่แตง โดยไหลผ่านเขตตำบลกุดช้าง รวมระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร ก่อนลงสู่ลำน้ำปิงบริเวณบ้านป่าจี่ ตำบลสันมหาพน

หมู่บ้านกุดช้างเป็นหมู่บ้านที่มีต้นทุนทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และความสวยงาม จึงได้มีกบในชุมชนรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวในชุมชนขึ้น เพื่อเปิดการบริการ ด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การขี่ช้าง การล่องแพ การนวดแผนไทย โฮมสเตย์ โดยมีแหล่งท่องเที่ยว ที่สำคัญ ดังนี้

(1.1) แหล่งธรรมชาติที่สวยงาม

1) แก่งกุด เป็นสถานที่เล่นน้ำในหมู่บ้านมีเกาะแก่งมากมาย อยู่ บริเวณริมน้ำแดง ช่วงสงกรานต์จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเล่นน้ำเพื่อคลายความร้อนเป็นจำนวนมาก มีจำนวนคนมาเที่ยวมากกว่า 1,000 คนต่อวัน (ช่วงสงกรานต์) และในช่วงที่ไม่ใช่เทศกาลได้มีการ ล่องแพยางโดยนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ขอความท้าทายตื่นเต้นเป็นจำนวนมาก

2) น้ำตกตาดหมอก น้ำตกห้วยสถาน เป็นน้ำตกที่อยู่ในหมู่บ้านเมืองกี้ด อยู่ในป่า ซึ่งเป็นเส้นทางเดินป่าของบริษัททัวร์ต่าง ๆ ที่มีการเดินป่า โดยจะเดินทางไปพักที่บ้านห้วยกุ่มกับนอนหนึ่งคืน จากนั้นเดินกลับมาเจอน้ำตก 2 แห่ง ซึ่งมีความสวยงามมาก

3) จุดชมวิวดอยกัวลม ตั้งอยู่ที่ตำบลกี้ดช้าง อำเภอแม่แตง อยู่บริเวณที่ทำกรอุทยาน เป็นจุดชมวิวยอดนิยมและมีชื่อเสียงมาก มองเห็นดอยเชียงดาว ดอยชมพระอาทิตย์ขึ้นและชมทะเลหมอกในช่วงเช้าตรู่ได้ และในช่วงปลายฤดูหนาวดอกไม้กำลังบานสวยงามมาก หมอกที่เกิดขึ้นคือ หมอกที่เกิดขึ้นในหุบเขา (Radiation Fog) เนื่องจากเวลากลางคืนในหุบเขาอุณหภูมิจะลดต่ำลง ทำให้เกิดการกลั่นตัวเป็นละอองน้ำ และปรากฏเป็นทะเลหมอกในเวลาเช้าหรือหลังฝนตกและใกล้ ๆ กับที่ทำการ จะมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเอื้องเงิน มีระยะทาง 1,470 เมตร ความลาดชันปานกลาง ใช้เวลาในการเดินประมาณ 1 ชั่วโมง

4) ผาตาด หินดอกบัวกี้ด เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพราะมีความสวยงามและแปลกตา โดยผาตาดจะทอดยาวลงมาซึ่งมีความสวยงามมาก มีดอกบัวหิน ซึ่งเกิดจากการกัดเซาะของน้ำที่ตกลงใส่ก้อนหินใหญ่ทำให้เกิดเป็นรูปร่างคล้ายดอกบัว กี้ดสถานที่ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อกันว่า ถ้าเกิดสิ่งใดเข้าไปที่นั่นจะไม่ได้กลับออกมา เคยมีฝูงช้างเข้าไปในนั้นแล้วหายไปหมด หายังไงก็หาไม่เจอ คิดเกิดจางสงสัยกันว่า หายไปไหน และสถานที่แห่งนี้มีลักษณะของภูมิประเทศแปลก คือ มีภูเขาสองภูเขาคั่นทางน้ำ และน้ำได้ลอดผ่านออกไปอีกฟากของภูเขา ซึ่งน่าลงนามกว่าน้ำผ่านไปได้อย่างไร เหมือนกับว่ามีอุโมงค์ลอดผ่านภูเขาไป ในฤดูน้ำหลากจะมีที่นอนขุดลอดผ่านไปในนั้นแต่ไม่ไหลออกมาอีกฟากของภูเขาเลยเกิดข้อสงสัยขึ้นอีกอย่างหนึ่งด้วย จึงตั้งชื่อสถานที่นี้ว่า กี้ด จากนั้นก็เพี้ยนมาเป็น กี้ด ที่ใช้อยู่

5) อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ตั้งอยู่บนเทือกเขาถนนธงชัย มีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ในท้องที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 179.5 ตารางกิโลเมตร หรือ 112,187.5 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาและภูเขาสูงสลับซับซ้อน ภูเขาที่สูงที่สุด คือ ดอยช้าง เป็นป่าต้นน้ำลำธาร มีลำห้วยน้อยใหญ่มากมาย ฤดูหนาวอากาศเย็น ลมแรงมีฝนตกชุกในเดือน พฤษภาคม-ตุลาคม ฤดูร้อนอากาศเย็นสบาย อุณหภูมิสูงสุดประมาณ 34 องศาเซลเซียส สถานที่ที่มีผู้นิยมมาท่องเที่ยว จุดชมวิวดอยกัวลม

(1.2) ภูมิปัญญาชาวบ้าน

1) หมู่บ้านสมุนไพรทุ่งละคร และ โสมเสดย์นวดบำบัดโรค
เมื่อก่อนเป็นหมู่บ้านที่มีปัญหาเรื่องขยะมากเพราะไม่มีสถานที่กำจัดขยะทำให้บริเวณหมู่บ้านมีความสกปรกไม่น่าดู ชาวบ้านได้มาปรึกษากับองค์กรบริหารส่วนตำบลกี้ดช้าง ซึ่งองค์การบริหาร

ส่วนตำบลกุดช้าง จึงผลักดันให้หมู่บ้านนี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว โดยพื้นฐานหมู่บ้านนี้มีฝีมือในการ
 นวดบำบัดโรค จึงเสนอให้ชาวบ้านทำโฮมสเตย์ขึ้น และส่งเสริมการปลูกสมุนไพรต่าง ๆ ทั่ว
 หมู่บ้าน และมีการบริหารจัดการขยะ ทำให้หมู่บ้านนี้มีทัศนียภาพในหมู่บ้านสวยงามมากขึ้น
 เป็นระเบียบ และตอนนี้เป็นหมู่บ้านที่มีความสะอาดมากที่สุดในตำบลกุดช้าง ซึ่งผู้ที่มานวดบำบัด
 โรคได้ความผ่อนคลาย ทำให้นักท่องเที่ยวติดใจและกลับมาเที่ยวอีก

2) วิถีชีวิตเผ่าลีซอบ้านห้วยน้ำดัง บ้านห้วยน้ำดังเป็นหมู่บ้านที่
 อยู่ในอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังเป็นชาวเขาเผ่าลีซอ การท่องเที่ยวในหมู่บ้านนี้จึงเน้นที่การ
 เยี่ยมชมวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าลีซอ ซึ่งยังคงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไว้อย่างดีเยี่ยม ไม่ว่าจะเป็น
 เรื่อง การแต่งกายของชนเผ่า พิธีกรรมทางศาสนา รวมถึงงานประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ จะมีให้
 เห็นตลอดทั้งปี การเยี่ยมชมนั้นต้องผ่านอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังเข้าไปถึงจะถึงหมู่บ้านซึ่งจะได้
 รับชมความสวยงามของอุทยานแห่งชาติด้วย

3) โฮมสเตย์บ้านเมืองกุด เกิดจากการรวมตัวของชาวบ้านก่อตั้ง
 ขึ้นเพื่อเป็นอาชีพเสริมเพื่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน มีจำนวนบ้านโฮมสเตย์ทั้งหมด 26 หลัง มี
 กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่เดินป่า ล่องแพ เยี่ยมชมหมู่บ้าน เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ได้แก่ การทำสวนลิ้นจี่
 สวนเงาะ นอกจากนี้ผู้ที่ได้มาพักจะได้รับการบริการต่าง ๆ คือ นวดแผนโบราณ ชมการฟ้อนรำ
 ของเขาชน ทำบายศรีสู่ขวัญจากกลุ่มผู้สูงอายุฝึกปฏิบัติทำสมาธิที่วัดบ้านเมืองกุด ทำกิจกรรม
 ร่วมกับเด็กนักเรียน โรงเรียนบ้านเมืองกุด และอื่น ๆ อีกมากมาย

4) การจักสานไม้ไผ่และหวาย เยี่ยมชมวิถีชีวิตชนเผ่ามูเซอ บ้าน
 หุ่นยี่วะเป็นอีกป้อมหนึ่งที่อยู่ในหมู่ที่ 3 ชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านนี้หลังจากเกี่ยวเกี่ยวผลผลิตข้าว
 แล้วจะทำการจักสานไม้ไผ่และหวายเพื่อเป็นอาชีพเสริม โดยในพื้นที่มีปริมาณไม้ไผ่เป็นจำนวนมาก
 จึงนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์โดยทุกคนในครอบครัวจะช่วยกันสานไม้ไผ่ให้เป็นสิ่งของที่ใช้ใน
 ชีวิตประจำวันของคนทั่วไป แล้วนำไปจำหน่ายในท้องถิ่น อื่น ๆ เนื่องจากมีสินค้าออกจำหน่าย
 เป็นจำนวนมาก ทำให้สินค้าไม่มีที่จำหน่าย ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงผลักดันให้เป็นสินค้า
 OTOP ประจำตำบลทำให้มีตลาดเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวในหมู่บ้านนี้จึงเน้นเรื่องวัฒนธรรมชน
 เผ่ามูเซอและการจักสานไม้ไผ่และหวายของชนเผ่าไปด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งของ
 ตำบลกุดช้าง

5) การนวดแผนไทย ได้รับการสืบทอดกันมานาน ซึ่งถือเป็น
 ศาสตร์และศิลป์ ช่วยในเรื่องสุขภาพของคนไทย แม้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอัน
 ทันสมัยของการแพทย์แผนปัจจุบัน จะมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพของคนทั่วโลก แต่หลาย

คนยังเสาะแสวงหาทางเลือกอื่น ในการดูแลสุขภาพของตนเอง ด้วยเหตุผลแตกต่างกัน การแพทย์แผนไทย เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการดูแลสุขภาพและได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ

6) วิถีชีวิตชุมชนเผ่าม้ง บ้านผาปู่จอมเป็นหมู่บ้านที่มีการปลูกกะหล่ำปลีเป็นจำนวนมาก เพื่อส่งขายในตลาดเชียงใหม่และจังหวัดอื่น ซึ่งในฤดูที่ปลูกกะหล่ำปลีพื้นที่ภายในหมู่บ้านทั้งหมดที่เคยว่างเปล่าจะกลายเป็นแปลงเกษตรทั้งหมด ซึ่งจะมีความสวยงามมาก เพราะสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงมีความลาดชัน ชับซ้อน ทำให้ดูสวยงาม แต่เมื่อมีการเพาะปลูกกะหล่ำปลีก็จะมีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลเสียของการทำการเกษตร ทำให้ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมแปลงกะหล่ำ ต่อมาทางองค์การบริหารส่วนตำบลก็ตั้งข้างร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอแม่แตง วางแผนเพื่อลดปริมาณสารเคมีลง เพื่อให้เป็นแปลงที่ปลอดภัยจากสารพิษโดยการทำการแปลงตามมาตรฐาน GAP ซึ่งตอนนี้ได้วางแผนไปแล้ว หากได้รับมาตรฐานแล้วจะผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ผลิตที่ปลอดภัยได้มาตรฐานต่อไป

(1.3) แหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ ศาสนสถานที่สำคัญ

เมืองก๊ิด เป็นชุมชนโบราณเข้าใจว่าน่าจะสร้างโดยเจ้าเมืองเชื้อสายลัวะหรือละว้า ในช่วงสมัยเดียวกับเมืองเชียงใหม่ เมืองพร้าว เมืองแหง คือประมาณ 600-700 ปี วัดเมืองก๊ิด ได้ถูกสร้างขึ้นโดยเจ้าเมืองสมัยนั้น เพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา แต่จะสร้างขึ้นปีใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ในคราวที่ทำการบูรณะวิหารหลังเก่า (พ.ศ. 2532) มีจารึกว่าสร้างในปี พ.ศ. 2282 โดยได้จารึกไว้ในไม้กระดานเป็นอักษรขอม แต่ปัจจุบัน ได้สูญหายไปแล้ว

(2) การบริหารจัดการองค์กร

การก่อตั้งคณะกรรมการ ได้มาจาก การลงคะแนนเสียงในกลุ่มสมาชิกเอง เลือกตามความเหมาะสม โดยการเสนอชื่อมาก่อน แล้วค่อยมาโหวตคะแนนเสียงภายหลัง คล้ายกับการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	นางเนตรนภา อินตะชะ	ประธานกลุ่ม
2	นายหนุ่ม สมบูรณ์	รองประธานกลุ่ม
3	นางสุดา ศรีดวง	สมาชิกกลุ่ม
4	นางสายทอง สมณี	สมาชิกกลุ่ม
5	นางอูมาษา บุญตัน	สมาชิกกลุ่ม
6	นางก้องคำ กอยแก้ว	สมาชิกกลุ่ม
7	นางสูงคำ เตชะ	สมาชิกกลุ่ม

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
8	นางจิตนา เชื้อพูน	สมาชิกกลุ่ม
9	นางพจเรศ กอยแก้ว	สมาชิกกลุ่ม
10	นางนริศรา เชื้อहन	สมาชิกกลุ่ม
11	นางสุนิดา สานคำ	สมาชิกกลุ่ม
12	นางปิ่นตนา คอนแก้ว	สมาชิกกลุ่ม
13	นางสา คำ กอบแก้ว	สมาชิกกลุ่ม

หน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มชุมชนก๊อช้าง โดยมี นางเนตรนภา อินตะระประธานกลุ่มชุมชนบ้านก๊อช้าง เป็นผู้จัดการทำหน้าที่เป็นวิทยากร ผู้ติดต่อกับลูกค้า ผู้วางโปรแกรมการท่องเที่ยวตามที่นักท่องเที่ยวต้องการ นายหนุ่ม สมบูรณ์ เป็นผู้ช่วยจัดทำบัญชี ช่วยงานทั่วไป รวมถึงดูแลนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักที่ก๊อช้าง ส่วนสมาชิกที่เหลือก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในส่วนองกิจกรรมต่างๆ เช่น นวด และ โยคะสเคย์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวบ้างเป็นบางครั้ง

(3) การบริการท่องเที่ยว

ลักษณะการท่องเที่ยวของชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

(3.1) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยและกีฬา

1) ปางช้างแม่ตะมาน พื้นที่กว่า 25 ไร่ โอบล้อมด้วยธรรมชาติของทิวเขา สายน้ำ และวัฒนธรรมชาวท้องถิ่นชนบท ระยะเวลามากกว่า 10 ปี ที่ปางช้างเปิดให้บริการกับนักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชมและทำกิจกรรมร่วมกับช้างไทยใจดี เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาชมการแสดงช้าง นั่งช้าง และสัมผัสวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ ล่องแพไม้ไผ่ในลำน้ำแม่แดง และเดินป่าระยะสั้น

2) ปางช้างแม่แดง เส้นทางเดิน เดินจากปางช้างลำน้ำแดงเดินเลียบลำน้ำไปด้านเหนือแล้วข้ามลำน้ำเดินไปในพื้นที่ของกรมชลประทานระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร ที่ตั้ง อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 2 บ้านแม่ตะมาน ตำบลก๊อช้าง อำเภอแม่แดง จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะเด่น ชมการแสดงของช้าง และชมธรรมชาติ

3) ปางช้างแม่แดงทัวร์ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ โดยมีกิจกรรมการนั่งช้าง (Elephant Riding) ประมาณ 1 ชั่วโมง ชมธรรมชาติ เลียบริมฝั่งแม่น้ำแม่แดง บริเวณใกล้กับแคมป์ของปางช้างแม่แดงทัวร์ และกิจกรรมการนั่งเรือยาง

ล่องแก่ง (Whitewater Rafting) โดยเริ่มต้นล่องเรือจากแก้มป์แม่แตงทัวร์ ล่องตามลำน้ำแม่แตง ระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร ซึ่งจะล่องเรือผ่านแก่งหินที่มีระดับความยากของแก่งอยู่ระหว่าง ระดับ 4-6 (Class of Rapid 4-6) ให้ความรู้สึกอันแสนสนุก ตื่นเต้น เร้าใจ และยังมีกิจกรรมล่องแพ ไม้ไผ่ (Bamboo Rafting) สำหรับนักท่องเที่ยวที่อยากสัมผัสกับบรรยากาศการนั่งแพไม้ไผ่แบบ ดั้งเดิม ชมธรรมชาติสองฟากฝั่งแม่น้ำแม่แตงที่ให้ความรู้สึกสบายและผ่อนคลาย

บางช่วงแม่แตงทัวร์ยังให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว โดยเป็น แบบกระท่อมไม้ไผ่อย่างบ้านของชาวเขา ซึ่งแม้ไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกอย่างสมัยใหม่ แต่ก็ ให้ความรู้สึกล่ามผัสกับวิถีชีวิตอย่างของชาวเขาดั้งเดิม

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวสามารถตั้งเต็นท์นอนที่บริเวณลานกว้างของ แก้มป์ช้างแม่แตงทัวร์ได้อีกด้วย เป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการดื่มด่ำกับ ธรรมชาติ สัมผัสวิถีชีวิตแบบแกล้งปิ้ง อัตราค่าบริการ (Price)

(3.2) เชิงวัฒนธรรม

1) วิถีชีวิต 5 ชนเผ่า คือ เผ่าละหู่ เผ่ามูเซอ เผ่าม้ง เผ่าลีซอและ เผ่ากระเหรี่ยง

2) วัดเมืองก๊ิด

3) วัดแม่ตะมาน

4) วัดต้นขาม

5) วัดธรรมชัยาราม (ทุ่งละคร)

6) พระธาตุเก้ายี่

7) พระธาตุม่อนจอมธรรม

8) อนุสาวรีย์พระนเรศวร (บ้านเมืองก๊ิด)

9) รอยพระหัตถ์

(3.3) เชิงเกษตร

1) บ้านฝายจอม

2) บ้านห้วยน้ำดัง

3) บ้านสบก้าย

4) บ้านเมืองก๊ิด

(3.4) เชิงนิเวศน์และการอนุรักษ์

1) น้ำตกตาดหมอก

2) น้ำตกห้วยสถาน

3) น้ำตกแม่แจ่ม

4) แก่งกี้ด แก่งป่าป้าง ผาลาด

5) ผาผึ้ง ผาสูง ผาควบ ดอกบัวหิน

6) แหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาบ้านป่าข้าวหลาม บ้านป่าข้าวหลาม

เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าลีซอ เป็นหมู่บ้านที่มีการท่องเที่ยวไม่ไต่เป็นจำนวนมาก ซึ่งภายในหมู่บ้านจะมีการอนุรักษ์พันธุ์ปลาลำน้ำแดง มีจำนวนปลาที่มีขนาดใหญ่มากกว่า 10 กิโลกรัม อยู่มากกว่า 1,000 ตัว นักท่องเที่ยวสามารถให้อาหารปลาได้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นปลั๊ก หรือขนมปัง อาหารปลาอื่น ๆ และสามารถลงเล่นน้ำกับปลาได้ ซึ่งมีความแปลกใหม่ของการท่องเที่ยว แต่การเดินทางอาจจะลำบากเพราะเป็นถนนลูกรังสลับกับถนนคอนกรีต

7) โรงเรียนฝึกควาญช้างบ้านช้างไทยแม่แตง เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และการอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่และไม่เหมือนใคร สามารถได้สัมผัสกับกลิ่นไอของธรรมชาติที่งานไม่เคยได้สัมผัสจากที่ไหนมาก่อนท่านจะได้เรียนรู้การเลี้ยงช้างจากเจ้าของช้างจริง ๆ ท่านจะได้พบกับความตื่นตื่น สนุกสนานทำท่ายท่าน จะสัมผัสกับชีวิตของควาญช้างและช้าง ตลอดเวลาที่ท่านฝึกเป็นควาญช้าง ท่านจะได้ช้าง 1 เชือกเพื่อดูแลอย่างใกล้ชิดเหมือนท่านเป็นเจ้าของช้างเอง

8) ปางช้างบุตึลแคมป์ Elephant Life Experient

9) ศูนย์อภิบาลช้าง Elephant Nature Park

(3.5) เชียงสุภาพ

1) หมู่บ้านสมนไพรทุ่งละคร

2) นวดแผนไทยบ้านเมืองกี้ด

3) นวดแผนไทยบ้านแม่ตะมาน

(3.6) บ้านพักโฮมสเตย์

กิจกรรมโฮมสเตย์ เป็นความเชื่อตั้งแต่โบราณ ว่าผู้ที่ได้มีโอกาสปล่อยโคลมลอยแล้วก็เปรียบเหมือนได้ปล่อยสิ่งไม่ดีที่อยู่กับตัวเรา อธิษฐานกับโคลมให้ลอยไปที่อื่น อีกหนึ่งอบอุ่นของโฮมสเตย์บ้านเมืองกี้ด เจ้าบ้านและผู้มาเยือนร่วมรับประทานอาหารแบบขันโตก ทั้งนี้ กิจกรรมที่จะได้อิ่มบุญ ร่วมบริจาคสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับเด็กที่ยากจนบนหมู่บ้าน ห้วยกุ่มกุ่ม และหลังจากพักผ่อนท่องเที่ยวในหมู่บ้าน โฮมสเตย์แล้ว ก่อนกลับก็จะผูกข้อไม้ข้อมือรับพรดี ๆ ก่อนเดินทางกลับ

4.1.3 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนแม่โจ้บ้านดินโฮมสเตย์ ตำบลบ้านเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

(1) สภาพพื้นที่และบริบทของกลุ่ม

หมู่บ้านแม่โจ้ ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และในการท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้นจากคุณ โจน จันได ผู้สร้างบ้านดินคนแรก ๆ ในเมืองไทย ได้ย้ายมาอยู่ที่นี่และสร้างบ้านดินขึ้นมา ได้มีแนวคิดที่จะสะสมเมล็ดพันธุ์พืชสำหรับการเกษตรพอเพียงเพื่อพึ่งพาตนเองชาวบ้าน จึงเกิดความสนใจและได้รับความรู้ในการทำบ้านดินรวมทั้งรูปแบบและขั้นตอนการดำเนินการเพื่อทำเป็นบ้านดิน จากคุณ โจน ชาวบ้านจึงได้นำวัสดุที่มีในหมู่บ้านมาสร้างบ้านดินโฮมสเตย์ขึ้นเพื่อสร้างรายได้เข้าสู่หมู่บ้าน ลดการออกไปหางานนอกหมู่บ้านและจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปัจจุบันเริ่มมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น สนวกกับชาวบ้านได้เรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของในหลวง จึงหันมาใช้ชีวิตแบบพอเพียง ปลูกพืชทุกอย่างที่กินได้ตามแนวเกษตรอินทรีย์ ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อ และถ้าเหลือจากถาวรบริโภคก็นำไปขาย ส่วนพืชผักเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่เป็นที่ต้องการของตลาดก็เริ่มเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยจากธรรมชาติมากขึ้น ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้นเรื่อย ๆ

ปัจจุบันมีนางทองใบ เล็กนามณรงค์ เป็นประธานกลุ่มฯ ค่อยดูแลและคอยบริหารจัดการกลุ่ม สำหรับสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์แม่โจ้บ้านดินบางรายยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ โดยเฉพาะการดำเนินงานด้านการตลาดการเงิน การบัญชี และการบริหารจัดการกลุ่ม จึงทำให้ธุรกิจโฮมสเตย์ไม่เงินไปตามเป้าหมายเท่าที่ควร ทั้งนี้กิจกรรมและความเสียสละมีเพียงแค่ประธานกลุ่มเพียงผู้เดียวที่เป็นคนดำเนินงาน สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์แม่โจ้บ้านดินเริ่มให้ความสำคัญกับธุรกิจโฮมสเตย์ลดลง มีการถอนหุ้นออกจากกลุ่มเรื่อย ๆ เนื่องจากสมาชิกเห็นว่าธุรกิจไม่สามารถสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง และยังไม่เห็นผลกำไรที่ชัดเจนมากนัก จึงทำให้กลุ่มโฮมสเตย์แม่โจ้บ้านดินประสบปัญหาต่อการทำธุรกิจต่อไปในอนาคต ในตำบลบ้านเป้าไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากเท่าไรนัก จึงเป็นผลเสียต่อการที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเต็มรูปแบบทั้งตำบล

(1.1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน

1) อ่างเก็บน้ำห้วยแม่เลิม เป็นแหล่งน้ำสำคัญที่หล่อเลี้ยงหมู่บ้านแม่โจ้แห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้น้ำในการดำรงชีวิต การทำไร่ ทำนา ทำสวนหรือแม้แต่การทำกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ เมื่อ มาถึงอ่างเก็บน้ำห้วยแม่เลิมจะเห็นทัศนียภาพที่สวยงาม อ่างเก็บน้ำที่กว้างใหญ่ล้อมรอบด้วยภูเขาและต้นไม้ ผิวน้ำที่สะท้อนแสงจากดวงอาทิตย์เป็นประกาย

ระยิบระยับ นอกจากนี้ที่นี้ยังมีการล่องแพรอบอ่างเก็บน้ำอีกด้วย เหมาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ

2) น้ำตกสายรุ้ง ตั้งอยู่กลางเขาในหมู่บ้านแม่โจ้ การเดินทางไปน้ำตกต้องเดินเท้าผ่านเส้นทางที่เต็มไปด้วยแมกไม้ และพินป่า แม้จะเหน็ดเหนื่อยไปบ้างกับการเดินทาง แต่พอถึงน้ำตกความเหน็ดเหนื่อยจะหายไปเมื่อได้เห็นความสวยงามของน้ำตก ความสมบูรณ์ของธรรมชาติโดยรอบและอากาศที่เย็นสบาย อีกทั้งยังมีโพรงถ้ำให้ได้เดินชมกันอีกด้วย ปัจจุบันชาวบ้านกำลังสร้างกฎที่ทำเป็นลักษณะบ้านดินเพื่อเป็นที่พำนักของ พระสงฆ์ที่จะมาจำพรรษา ณ บริเวณใกล้น้ำตกแห่งนี้ อีกไม่นานนักหากได้แวะเวียนไปที่วน้ำตก ก็จะได้มีโอกาสนมัสการพระสงฆ์เพื่อเป็นสิริมงคล

(1.2) ภูมิปัญญาชาวบ้าน

1) โสมสเดย์แม่โจ้บ้านดิน การทำบ้านดินมีต้นแบบมาจากคุณโจน จันได ผู้ที่สร้างบ้านดินคนแรก ๆ ของเมืองไทยซึ่งย้ายมาอยู่ที่หมู่บ้านแม่โจ้แห่งนี้ คุณโจนจันได ได้ให้ความรู้ถึงวิธีการสร้างบ้านดินและรูปแบบการทำเป็นบ้านดินโสมสเดย์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ช่วงฤดูร้อนบ้านดินจะเย็น ช่วงฤดูหนาวบ้านดินจะอบอุ่น เนื่องจากดินที่นำมาทำบ้านจะดูดซับความร้อนและความเย็นได้เป็นอย่างดี วัสดุดิบที่นำมาสร้างบ้านก็ใช้ของที่มีในหมู่บ้านเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นดินที่ใช้สร้างบ้าน ใบตองตึงที่ใช้ทำหลังคา รวมทั้งการร่วมมือร่วมใจกันของชาวบ้านที่มาช่วยกันสร้างทำให้ต้นทุนในการสร้างไม่สูงมากนักการมาพักที่โสมสเดย์ผู้ที่มาพักจะได้เรียนรู้ถึงการทำบ้านดิน การทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ วิถีชีวิตของชาวบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น และธรรมชาติที่สวยงาม

2) กลุ่มแกะสลัก งานแกะสลักไม้เป็นงานหัตถกรรมของหมู่บ้านที่มีความโดดเด่นและสวยงาม กลุ่มแกะสลักเริ่มจากชาวบ้านในหมู่บ้านที่มีฐานความรู้ด้านการแกะสลักและได้เรียนรู้วิธีการแกะสลักจากตัวเมืองเชียงใหม่ แล้วนำมาเผยแพร่ให้กับคนในหมู่บ้าน และได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มแกะสลักขึ้น งานแกะสลักที่ชาวบ้านทำอยู่จะเป็นงานแกะสลักรูปช้าง งาช้าง และสัตว์ต่าง ๆ ด้วยฝีมือที่ประณีตทำออกมาได้อย่างสวยงามจึงเป็นที่สนใจทำให้ลูกค้ามาสั่งงานถึงที่บ้าน งานแกะสลักส่วนใหญ่จึงเป็นงานที่ทำตามทีลูกค้าสั่งไว้ ปัจจุบันงานแกะสลักไม้ได้ขยายออกเป็นงานกลึงไม้ทำเป็นจาน ภาชนะ หรือรูปแบบต่าง ๆ ตามทีลูกค้าต้องการ

3) กลุ่มจักสาน งานจักสานเป็นงานหัตถกรรมที่ชาวบ้านแม่โจ้ได้ทำกันมาเป็นเวลายาวนาน โดยนำไม้ไผ่มาจักสานเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ปัจจุบันเครื่องใช้จากงานจักสานไม่ค่อยนิยมมากนัก งานจักสานส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจึงเป็นงานเฉพาะ เช่น งาน

สานตะกร้าใส่ผักหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า ก๋วย งานสานตะกร้าใส่ผักส่วนใหญ่จะมีคนมาสั่งทำ โดยบางคนจะนำไม้ไผ่มาให้ด้วย ชาวบ้านที่ว่างเว้นจากการทำไร่นาก็จะมาทำงานจักสาน แม้ รายได้ต่อใบจะไม่มากนัก แต่ชาวบ้านที่ชำนาญก็สามารถจักสานตะกร้าได้สูงสุดวันละ 40 ใบ ซึ่งก็ เป็นรายได้ที่ดีพอสมควร ดังนั้นงานจักสานจึงเป็นงานหัตถกรรมที่สร้างรายได้ที่ดีให้กับชาวบ้าน อีกทางหนึ่ง

(2) การบริหารจัดการองค์กร

นางทองใบ เล็กนามณรงค์ ประธานกลุ่มแม่ไ้บ้านดิน โสมสเคต์เป็นคนแรกที่สละความคิดเดิมเปิดใจยอมรับและเข้าไปเรียนรู้การทำบ้านดินจากคุณ โจน จัน ไค ในปี พ.ศ. 2550 จึงได้มีแนวคิดรวมกลุ่ม ปรึกษาหารือกันกับคนในชุมชนที่จะจัดทำบ้านดิน โสมสเคต์ และเมื่อ วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2551 ได้มีการก่อตั้งจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่ไ้บ้านดิน โสมสเคต์ โดยมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด จำนวน 11 คน ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	นางทองใบ เล็กนามณรงค์	ประธานกลุ่ม
2	นางสาวกัณต์ฤทัย เล็กนามณรงค์	สมาชิกกลุ่ม
3	นางเกตแก้ว ปัญญาสูง	สมาชิกกลุ่ม
4	นางปี่ เมืองวิไล	สมาชิกกลุ่ม
5	นางวันดี แก้วปัญญา	สมาชิกกลุ่ม
6	นางเดือนใจ นิตยา	สมาชิกกลุ่ม
7	นางสาวลักษณี่ วัฒนเพ็ญ	สมาชิกกลุ่ม
8	นางสุขคำ นิตยา (คำ)	สมาชิกกลุ่ม
9	นางสุขคำ นิตยา (นาง)	สมาชิกกลุ่ม
10	นางสาวอุษา นิตยา	สมาชิกกลุ่ม
11	นายวิรัตน์ สิงห์ทัศน์	สมาชิกกลุ่ม

(3) การบริการท่องเที่ยว

ลักษณะการท่องเที่ยวของชุมชนมีความหลากหลาย ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ ประเพณี โดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มแม่ไ้บ้านดิน โสมสเคต์ ดังนี้

(3.1) กิจกรรมเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง เช่น กิจกรรมการสร้างบ้านด้วยดิน เป็นกิจกรรมที่สอนนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และลงมือทำบ้านดินแบบใกล้ชิดธรรมชาติ โดยส่วนใหญ่จะมีการทำกิจกรรมช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม และช่วงเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ กิจกรรมการปลูกผักปลอดสารพิษ และการเก็บเมล็ดพันธุ์

(3.2) กิจกรรมเรียนรู้การอยู่ร่วมธรรมชาติ เช่น กิจกรรมการปลูกป่า และเก็บลูกไม้ป่ามาเพาะต้นกล้าเพื่อไปปลูกช่วง เดือนมิถุนายน ถึง เดือนตุลาคม กิจกรรมการทำฝายกั้นน้ำ กิจกรรมการทำแนวกันไฟ เป็นต้น

(3.3) กิจกรรมเรียนรู้การทำอาหาร เป็นกิจกรรมเรียนรู้การแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมการกินเพื่อสุขภาพ

4.1.4 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่

(1) สภาพพื้นที่และบริบทของกลุ่ม

ตำบลบ้านหลวงมีพื้นที่ทั้งสิ้น 72,818.75 ไร่ หรือ 116.50 ตารางกิโลเมตร อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงน้ำแม่ฝาง แต่สภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากผืนป่าเป็นป่าไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้ตะแบก ไม้ตะเคียน ไม้รศฟ้า ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้เหียง และ ไม้ชนิดอื่น ๆ จึงได้ถูกกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพป่าไม้ต่าง ๆ และ ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ไว้ ตามประกาศกระทรวง ฉบับที่ 213 พ.ศ. 2510 ตามพระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 โดยจุดเด่นของสภาพป่าในเขตรับผิดชอบตำบลบ้านหลวง เป็น ป่าพลวงที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ มีพื้นที่ 47 ตร.กม. หรือ 29,375 ไร่ โดยสามารถสร้างรายได้ให้กับ ประชาชนตำบลบ้านหลวง ในการเก็บใบพลวงที่ร่วงจากต้น ไปสานขายให้กับกลุ่มเกษตรกรที่ทำการปลูก สตรอเบอร์รี่ ในต่างอำเภอ ซึ่งเป็นรายได้ทางหนึ่งของราษฎรส่วนใหญ่

ตำบลบ้านหลวงเป็นตำบลที่เกิดขึ้นใหม่ของอำเภอแม่เอย ซึ่งได้แยกมาจากตำบลสันต้นหม้อ เมื่อปี พ.ศ.2523 เป็นตำบลเล็ก ๆ ที่มีสภาพทางกายภาพเป็นภูเขาและที่ราบ ลุ่มเหมาะแก่การทำนา มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์เป็นต้นกำเนิดของลำน้ำ 2 สาย คือ 1) ลำห้วยแม่หนาว 2) ลำห้วยแม่วังน้อยทำให้มีน้ำใช้ ทำการเกษตรตลอดทั้งปี ประสิทธิภาพในการทำเกษตรกรรม สามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร ตำบลบ้านหลวงอยู่ห่างจาก อำเภอแม่เอยไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเดินทาง โดยรถยนต์ ประมาณ 17 กิโลเมตร ที่ตั้งอาณา เขตติดต่อ

ทิศเหนือติดต่อกับตำบลสันต้นหม้อและตำบลแม่หนาว อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่

ทศได้ ติดต่อกับตำบลเวียง อำเภอฝาง และตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย
จังหวัดเชียงราย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลสันตน์หมือ อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่
และตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

(2) การบริหารจัดการองค์กรของกลุ่ม

บ้านหลวง เป็นกลุ่มที่กำลังตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งทางชุมชนบ้านหลวง
ได้มีสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมาก ทั้งยังมีศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง มีหมู่บ้านพอเพียง
(ชุมชนบ้านป่าก่อ) เป็นหมู่บ้านตัวอย่าง ของอำเภอแม่อาว มีบ้านเห็ดหอม เป็นศูนย์เรียนรู้ในด้
การประกอบอาชีพ และอีกทั้งยังมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม เช่น น้ำตก ป่าพวง ไร่
กาแฟ คอยแป

ชุมชนบ้านหลวงได้เห็นถึงความสำคัญ ในคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่มีใน
ชุมชนจึงได้ริเริ่มมีการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวขึ้นมา

ทางชุมชนบ้านหลวง ยังไม่มีการรวมกลุ่มท่องเที่ยว แต่เป็นการร่วมมือกัน
ของกลุ่มต่าง ๆ ในตำบลบ้านหลวง ในการจัดตั้งสถานที่ท่องเที่ยว ในตำบลบ้านหลวง โดยมีพ่อ
กำนันสิงห์ เป็นกำนันตำบลบ้านหลวง เป็นศูนย์กลางในการรวมตัวกันของทุกกลุ่มในบ้านหลวง
ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ ก็จะมีหัวหน้ากลุ่ม แลกกลุ่ม เช่น กลุ่มบ้านเห็ดหอมก็จะมี นางดวงพร โปธิ เป็นประธาน
ศูนย์ กลุ่มหมู่บ้านพอเพียง มีนายอ้าย พรหมแสน และนางจรรย์วรรณ พรหมแสน เป็นผู้ดูแลกลุ่ม

ลำดับ	รายชื่อ	ตำแหน่ง
1	นายสิงห์วัน นันตา	ประธาน
2	นายสิงห์ จันทร์วิรัต	ผู้ใหญ่บ้าน
3	นายเรวัตรคำปวน	ผู้ใหญ่บ้าน
4	นายสุชัย รินทร์	ผู้ใหญ่บ้าน
5	นายอ้าย พรหมแสน	ผู้จัดการศูนย์
6	นางดวงพร โปธิ	ผู้จัดการศูนย์
7	นางจรรย์วรรณ พรหมแสน	ผู้ประสานงานกลุ่ม
8	นางบัวจันทร์ สิงห์อังคะระ	วิทยากร
9	นางสุเทพ ชันชะสา	วิทยากร
10	นายสิริวิชญ์ปอบู	วิทยากร

(3) การบริการท่องเที่ยว

ชุมชนบ้านหลวง มีลักษณะเป็นชุมชนท่องเที่ยวเพื่อศึกษาความรู้ในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีกลุ่มเพาะเห็ดหอมของตำบลบ้านหลวง และกลุ่มคนในชุมชนบ้านป่าก้อ ผลิตภัณฑ์ของศูนย์ฯ การทำกิจกรรมร่วมกันของทุกคนในชุมชน แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่มีความผูกพันกัน รวมถึงการสร้างแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนจากการทำการเกษตรในแบบที่ตนเองมีความสามารถ ความถนัดทั้งการทำเกษตรแบบผสมผสานบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง และการทำธุรกิจการเพาะเห็ดหอมของชุมชนตำบลบ้านหลวงจนประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการสร้างงาน สร้างรายได้และสร้างความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน

โปรแกรมที่ 1 ใช้เวลา 1 วัน โดยการเดินชมหมู่บ้านพอเพียง การใช้วิถีชีวิตแบบพอเพียง ชุมชนต้นแบบ พร้อมทั้งวิทยากรบรรยายแหล่งท่องเที่ยวภายในตำบลบ้านหลวง เดินชมบ้านเห็ดหอม ชมตัวอย่างการผลิตก้อนเห็ด รับประทานอาหารกลางวันซึ่งเป็นเห็ดเพื่อสุขภาพ กราบไหว้เจ้าแม่กวนอิม

โปรแกรมที่ 2 ใช้เวลา 2 วัน 1 คืน โดยการเดินชมหมู่บ้านพอเพียง การใช้วิถีชีวิตแบบพอเพียง ชุมชนต้นแบบ พร้อมทั้งวิทยากรบรรยายแหล่งท่องเที่ยวภายในตำบลบ้านหลวง เดินชมบ้านเห็ดหอม ชมตัวอย่างการผลิตก้อนเห็ด รับประทานอาหารกลางวันเห็ดเพื่อสุขภาพเดินชมป่าม่วง พร้อมทั้งปลูกป่า กราบไหว้พระฤๅษี สักการะเจ้าแม่กวนอิม เดินชมธรรมชาติ เดินขึ้นดอยแม่ไปยั้งดูชมวิวดูชมวิวดูสามารถเห็นทั้ง 4 อำเภอ ฝาง แม่เอย ไชยปราการ รวมทั้งบ้านเล็กในป่าใหญ่ อำเภอมะนัง ระวังทางจะมีไร่กาแฟให้เยี่ยมชม

กลางวันรับประทานอาหาร เมนูเพื่อสุขภาพ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ พร้อมทั้งมีวงดนตรีพื้นเมืองของเด็กนักเรียน

4.1.5 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านปางห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(1) สภาพพื้นที่และบริบทของกลุ่ม

หมู่บ้านปางห้วยลาน ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 25 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดกับ บ้านแม่ผาแหน หมู่ที่ 6

ทิศใต้ มีอาณาเขตติดกับ ภูเขาป่าไม้ และจังหวัดลำพูน

ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดกับ บ้านป่าตึง หมู่ที่ 7

ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดกับ บ้านป่าเหียง หมู่ที่ 1 บ้านป่าแจะ หมู่ที่ 4 และบ้านป่าห้า หมู่ที่ 9

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว มีการเตรียมความพร้อมของชุมชน เสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในชุมชนให้สามารถดำเนินการได้เอง มีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เกิดการสนับสนุนให้ชุมชนสามารถจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนได้เอง

ก่อนจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยว คนในชุมชนไม่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยว การทำธุรกิจการท่องเที่ยว รายได้หลักมาจากการทำเกษตร ปศุสัตว์ การท่องเที่ยวเป็นเพียงอาชีพเสริมเท่านั้นซึ่งรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวเป็นการควบคู่กับการดูแลรักษาทรัพยากรนั่นเอง

การบริหารจัดการหรือการดำเนินงานของหมู่บ้านปงห้วยลานในปัจจุบันจะมุ่งเน้นที่การพัฒนาองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ร่วมกันในหมู่บ้านและในขณะเดียวกันก็มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับนักท่องเที่ยวหรือกลุ่มศึกษาดูงาน คือการเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวจะมีการดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการด้านการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน

(1.1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

1) อ่างเก็บน้ำห้วยลานตามโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช อ่างเก็บน้ำห้วยลาน อ่างเก็บน้ำคอยโตน และอ่างเก็บน้ำห้วยป่าไร่ ซึ่งเป็นเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแหล่งกักเก็บน้ำในการทำเกษตร และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทิวทัศน์สวยงาม

2) ดินไม้ประจำจังหวัด พันธุ์ไม้มงคลประจำจังหวัดจตุฑูที่รวบรวมพันธุ์ไม้มงคลประจำจังหวัด ได้รับรางวัลชนะเลิศแปลงไม้มงคลเมื่อปี พ.ศ.2550 เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาพื้นที่ห้วยลาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการจัดตั้งสถานีเพาะชำกล้าไม้ และดำเนินการปลูกป่าเพื่อพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยลาน ซึ่งปัจจุบันราษฎรได้ปลูกแถวถาวรยึดถือครอบครองปลูกอ้อย เพื่อพัฒนาให้เกิดความชุ่มชื้นบริเวณอ่างเก็บน้ำ

3) เถาวัลย์พันปีต้นเถาวัลย์ยักษ์ ป่าสมุนไพร และซากเตาเผาโบราณ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอีกรูปแบบหนึ่งของอ่างเก็บน้ำห้วยลานอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่มีพันธุ์ไม้หลากหลาย อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

แม่ตะไคร้ นักท่องเที่ยวที่สนใจเส้นทางเดินป่าห้วยลานนี้จะเริ่มต้นจาก แปลงไม้มงคลประจำจังหวัด แล้วเดินตามเส้นทางป่าที่มีอยู่ตามธรรมชาติจนไปสิ้นสุดที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเชียงใหม่ นักท่องเที่ยวสามารถพักรับประทานอาหารได้ที่นี้ตามเส้นทางนักท่องเที่ยวจะพบต้นเถาวัลย์ยักษ์ ต้นรักที่ใช้ในงานลงรักปิดทอง และป่าสมุนไพรข้างทาง รวมถึงเศษซากของเตาเผาโบราณ และเศษกระเบื้องของถ้วยชามโบราณ ที่แสดงให้เห็นถึงตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนโบราณ ที่มีอยู่ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(1.2) แหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ ศาสนสถานที่สำคัญ

1) เตาเผาสังคโลก เป็นเตาเผาโบราณมีทั้งสภาพที่สมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ และสามารถพบเครื่องถ้วยโบราณทั้งที่มีสภาพสมบูรณ์และแตกหักตลอดพื้นที่จากถนนเข้าไปถึงในพื้นที่ป่าห้วยลาน มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏในศิลาจารึกของวัดเชียงแสน ตำบลออนใต้ ได้สันนิษฐานว่าชาวบ้านในแถบนี้ได้อพยพมาจากพันทนุเสว แขวงเมืองเชียงแสน โดยยังพบว่ามีชาวบ้านหลายหมู่บ้านพูดภาษาของและลื้อมีถิ่นกำเนิดคล้ายกับชาวเชียงแสน และบางหมู่บ้านยังมีการติดต่อกับญาติพี่น้องที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายอยู่ ทั้งนี้จากหลักฐานที่พบแหล่งการผลิตเครื่องปั้นดินเผาจำนวนมาก โดยผู้ค้นพบเตาเผาโบราณกว่า 200 เตา ในบริเวณนี้เป็นคนแรกคือ พ่อหลวงปู่ โปริตา ต่อมา นายไกรศรี นิรมานเหมินทร์ ได้ค้นคว้าเรื่องราวของเครื่องปั้นดินเผาดังกล่าว ที่รู้จักกันในชื่อ “เครื่องถ้วยสันกำแพง” ได้สรุปจำนวนเตาเผาไว้จำนวน 83 เตาในเขตหมู่บ้านป่าดิ่ง และบริเวณใกล้เคียง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตำบลออนใต้ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางความเจริญ และเป็นเส้นทางการค้าสมัยโบราณ ปัจจุบันยังมีการขุดค้นพบอยู่ ซึ่งล่าสุดพบในบริเวณลานประเพณีบวงสรวงเลี้ยงผีขุนน้ำห้วยลาน ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 8 บ้านปง

2) เจดีย์ที่บรรจุกระดูกธาตุของครูบาเจ้าศรีวิชัย ดอยงัม เป็นภูเขาที่อยู่ในผืนป่า ด้านทิศตะวันออกของอำเภอสันกำแพง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 820 ฟุต มียอดเขาชันชันสลับกันหลายลูก ในอดีตมีฝูงสัตว์ป่ามากมายแทบทุกชนิด เจดีย์บรรจุกระดูกธาตุของครูบาเจ้าศรีวิชัย และศาลาประดิษฐานพระพุทธรูป ประมาณ 5 องค์ นอกจากนี้ยังมีที่พักสำหรับพระภิกษุสามเณรที่ขึ้นไปจำศีลภาวนาบนดอยงัมแห่งนี้

(1.3) ภูมิปัญญาชาวบ้าน การประกอบอาชีพในชุมชน

1) การทอผ้า กลุ่มทอผ้าเกิดจากการร่วมกลุ่มของแม่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านปง ตำบลออนใต้ ที่ร่วมกันรักษาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ปัจจุบันมีการแปรรูปผ้าฝ้ายทอมือที่ได้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตามความนิยมความต้องการของผู้ซื้อเช่น ผ้าปูโต๊ะ เสื้อผ้า เป็นต้น

2) การจักสานกลุ่มจักสานเกิดจากการร่วมกลุ่มของผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ร่วมกันทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่หรือหวายในชุมชน ผลิตภัณฑ์ของใช้ในครัวเรือน เช่น ตะกร้าหวาย ไปจนถึงเฟอร์นิเจอร์ เช่น เก้าอี้ไม้ไผ่ หรือของประดับตกแต่ง เช่น รถจักรยานจิ๋วจากหวาย เป็นต้น

(2) การบริหารจัดการองค์กร

การดำเนินงานของหมู่บ้านปงห้วยลานในปัจจุบันจะมุ่งเน้นที่ การพัฒนาองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ร่วมกันในหมู่บ้านและในขณะเดียวกันก็มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่ท้องถิ่นหรือกลุ่มศึกษาดูงาน คือการเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวจะมีการดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการด้านการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวของชุมชนก่อตั้งเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปงห้วยลาน เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 28 พ.ศ. 2556 มีสมาชิกทั้งหมด 13 คน

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน้าที่
1	นาง สุขศรี อินตาขาง	ประธาน	ควบคุมดูแลศูนย์การท่องเที่ยว
2	นาย สุพจน์ แก้วสุภางค์	รองประธาน	ควบคุมดูแลศูนย์การท่องเที่ยว
3	นาง วรรณมา แก้วสุภางค์	เลขานุการ	จัดบันทึกรายการต่างๆ
4	นาง จินดา ยะคำ	เหรัญญิก	ควบคุมดูแลการเงินและบัญชี
5	นาง อารีย์ ใจวงศ์	ประชาสัมพันธ์	ติดต่อ ประชาสัมพันธ์งานต่างๆ
6	นาง อ่อนแก้ว สิริปุมแปง	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
7	นาย นุชฤทธิ์ สองมา	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
8	นาง เดือนแรม กันธาทิพย์	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
9	นาง ลัดดา ภิระดา	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
10	นาง วารุณี บุญมาคำ	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
11	นางลำรวย สิงห์หัตถ์	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
12	นาย สวิง สิงห์หัตถ์	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
13	นางอัญชลี ของขอด	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป

(3) การบริการท่องเที่ยว

ลักษณะการท่องเที่ยวของชุมชน การเข้ามาท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ หรือชาวพื้นราบชาวบ้านของหมู่บ้านปางห้วยลาน ได้เล่าให้ฟังถึงนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านมีนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือนในหมู่บ้านซึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวทำคือ การเดินเที่ยวชมบริเวณโดยรอบของหมู่บ้าน ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านแต่ส่วนใหญ่จะชอบเดินทางเที่ยวชม โดยใช้หม้ออ่างเก็บน้ำ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่เหมาะสมกับกลุ่มที่ชอบจักรยานในบรรยากาศสบาย ๆ ผ่านชุมชนที่ยังมีความสงบเรียบง่าย จะเห็นวิวทุ่งนา และภูเขา ในเส้นทางจะผ่านศูนย์ข้อมูลชุมชน กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน ภายในหมู่บ้าน แปลงไม้ยมงคลประจำจังหวัด ศูนย์วิจัยพัฒนาประมงน้ำจืดเชียงใหม่ วนรอบอ่างเก็บน้ำ หมู่บ้านปางห้วยลาน มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายและอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับหมู่บ้านปางห้วยลานเป็นหมู่บ้านที่ได้รับภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ห้วยลานอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นแหล่งกักเก็บน้ำในการทำเกษตร และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทิวทัศน์สวยงาม และในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้ ตั้งอยู่หมู่ 8 บ้านปาง นี้อยู่มีแปลง ไม้ยมงคลประจำจังหวัด และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเชียงใหม่ เป็นสถานที่เลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ และอนุบาลพันธุ์ปลา ส่วนใหญ่ เป็นปลานิล ปลาตะกิม และปลากดหลวง เพื่อแจกจ่ายให้แก่ชาวบ้านทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่นำไปเลี้ยงเพื่อเป็นอาชีพ และยังมีผลิตภัณฑ์ในชุมชนจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ อาทิ กลุ่มทอผ้า กลุ่มแปรรูปจากผ้าทอ กลุ่มจักสานจากหวายที่มาจากป่าห้วยลานตามพระราชดำริของในหลวงที่ให้ปลูกหวายในป่าห้วยลานเพื่อให้ชาวบ้านนำมาสร้างผลิตภัณฑ์เป็นรายได้เสริม เป็นต้นจึงทำให้หมู่บ้านปางห้วยลานเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งธรรมชาติและวิถีชีวิตพื้นบ้านของคนในชุมชนหมู่บ้านปางห้วยลาน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว มีการเตรียมความพร้อมของชุมชน เสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในชุมชนให้สามารถดำเนินการได้เอง มีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเกิด การสนับสนุนให้ชุมชนสามารถจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนได้เองและเท่าเทียมเป็นการผลักดันนโยบายของจังหวัดเชียงใหม่ที่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้บังเกิดผลในด้านปฏิบัติ อันจะส่งผลถึงการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านกายภาพและคุณภาพของคนในชุมชน รวมถึงเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งและอยู่ได้อย่างยั่งยืน บ้านปาง หมู่ที่ 8 ของตำบลออนใต้ เป็นที่ตั้งของอ่างเก็บน้ำห้วยลานตามโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งพลิกพื้นผิวดินแห่งนี้จากที่แห้งแล้งมาเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้

เป็นต้นนำที่สำคัญในการทำการเกษตรของชาวบ้าน ธรรมชาติที่สวยงาม ดอยงัมที่ตั้งของภูซึ่ง บรรจุอัฐิครูบาเจ้าศรีวิชัย และยังจุดค้นพบเตาเผาเครื่องถ้วยสีกำแพง สิ่งเหล่านี้ซึ่งมีทั้ง ประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ล้วนเป็นทุนที่สำคัญในการสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยว ซึ่งจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านปางแห่งนี้ให้มีรายได้เสริมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมจนส่งผลให้คน ในชุมชนเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาดั้งเดิมเกิดจิตสำนึกในการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบทอดทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ให้เป็นมรดกตกทอดสู่ลูกหลานอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ เมื่อมีนักท่องเที่ยว กลุ่มดูงานหรือนักศึกษาเข้ามาเยือนหมู่บ้าน ชาวบ้านก็ยินดีต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรีที่ดี ด้วยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีที่จะได้รับโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีระหว่างกัน ทำให้ชาวบ้านยินดีที่จะให้การต้อนรับผู้มาเยือนเป็นอย่างดี นอกจากนี้การท่องเที่ยวในรูปแบบโดยชุมชนยังถือได้ว่าชาวบ้านมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างแท้จริงทั้งในด้านความรู้ต่าง ๆ และรายได้เสริมให้กับครอบครัว

การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านปางห้วยลาน การท่องเที่ยวของหมู่บ้านปางห้วยลานในปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวมักจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณรอบหมู่บ้านซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวด้วยตนเองและเดินทางเข้ามาโดยการนำของมัคคุเทศก์นำเที่ยวโดยชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้แต่อย่างใด ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและกลุ่มนักศึกษาดูงานที่มีความประสงค์เข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปางห้วยลานโดยตรง นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่สร้างรายได้เสริมให้กับชาวบ้านเนื่องจากชาวบ้านมีส่วนร่วมในการต้อนรับ ให้บริการทั้งในเรื่องของที่พัก อาหาร การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านปางห้วยลานมีกิจกรรมที่น่าสนใจได้แก่ การถ่ายทอดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยวิทยากรซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือชาวบ้านที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายบอกเล่าความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การทอผ้า การจักสาน การจัดการป่าชุมชน การทำปุ๋ยหมัก เป็นต้นการนำไปชมสถานที่จริง การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน เช่น การทอผ้า การจักสาน เป็นต้น การพักแบบโฮมสเตย์ การกินอาหารร่วมกันเพื่อสัมผัสกับวิถีชาวบ้านอย่างแท้จริงซึ่งการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้คนในชุมชนและผู้มาเยือนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักษะ และ

ความรู้ต่าง ๆ ระหว่างกันที่ผ่านมากิจกรรมเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชนด้วยดี

กิจกรรมการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมเรียนรู้ที่สำคัญของหมู่บ้านปางห้วยลาน มีหลายประเภทด้วยกันที่น่าสนใจได้แก่

(3.1) การปั่นจักรยานเยี่ยมชมธรรมชาติ จักรยานชมอ่างเก็บน้ำ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่เหมาะสมกับกลุ่มที่ชอบปั่นจักรยานในบรรยากาศสบาย ๆ ผ่านชุมชนที่ยังมีความสงบเรียบง่าย ง่าย จะเห็นวิวทุ่งนา และภูเขา ในเส้นทางจะผ่านศูนย์ข้อมูลชุมชน กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน กลุ่มแปรรูปจากผ้าทอ กลุ่มจักสานจากหวายที่มาจากป่าห้วยลาน ตามพระราชดำริของในหลวงที่ให้ปลูกหวายในป่าห้วยลานเพื่อให้ชาวบ้านนำมาสร้างผลิตภัณฑ์เป็นรายได้เสริม ภายในหมู่บ้านยังมีแปลงไม้มงคลประจำจังหวัด ศูนย์วิจัยพัฒนาประมงน้ำจืดเชียงใหม่ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกโปรแกรมได้ว่าจะใช้เวลาเพียงครึ่งวัน หรือทั้งวันในการจักรยานรวมระยะทาง 5.4 กิโลเมตร

(3.2) กิจกรรมการเดินทางไปกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอีกรูปแบบหนึ่งเป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่มีการเดินป่าขึ้นบนยอดเขาโดยยังมีพันธุ์ไม้หลากหลายและนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เราจะเดินเท้าขึ้นไปชมบนยอดเขาไปกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือกัน โดยยังมีเจดีย์ที่บรรจุกระดูกธาตุของครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นภูเขาที่อยู่ในพื้นที่ด้านทิศตะวันออกของอำเภอสันกำแพง เจดีย์บรรจุกระดูกธาตุของครูบาเจ้าศรีวิชัยและศาลประดิษฐานพระพุทธรูป ประมาณ 5 องค์ นอกจากนี้ยังมีที่พักสำหรับ พระภิกษุสามเณรที่ขึ้นไปจำศีลภาวนาบนดอยงิมแห่งนี้

4.1.6 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

(1) สภาพพื้นที่และบริบทของกลุ่ม

ชุมชนบ้านห้วยทุ่งตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 14 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนซึ่งอยู่เชิงเขาของดอยหลวงเชียงดาว ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ 85 กิโลเมตร ใกล้กับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยหลวงเชียงดาว ด้านหลังของหมู่บ้านสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์อันสวยงามของดอยหลวงเชียงดาว

บ้านห้วยทุ่ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 14 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พิกัด UTM 495861, 2146360 มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ข้างเคียงดังนี้

ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดกับ บ้านสหกรณ์หมู่ที่ 8

ทิศใต้ มีอาณาเขตติดกับ บ้านทุ่งละคร

ทิศใต้ตะวันออก มีอาณาเขตติดกับ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32

ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดกับ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว

เดิมบ้านหัวทุ่งขึ้นอยู่กับบ้านทุ่งละครหมู่ที่ 1 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาสภาพชุมชนเริ่มมีการขยายตัวหนาแน่นขึ้น จึงมีการเรียกร้องขอแยกหมู่บ้านจากบ้านทุ่งละคร หมู่ที่ 1 เป็นบ้านหัวทุ่งในปัจจุบัน หมู่ที่ 14 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ประกาศอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2540 พื้นที่บริเวณชายขอบของผืนป่าขนาดใหญ่ประกอบด้วยคอกหลวงเชียงดาว มีชุมชนเรียงรายอยู่โดยรอบส่วนใหญ่เป็นชุมชนพื้นราบที่เข้าไปจัดของบุกเบิกพื้นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย จนกระทั่งก่อตั้งขึ้นเป็นชุมชนเล็กๆ เรียกว่าบ้านเหนือหรือบ้านหัวทุ่ง อาศัยอยู่ในเขตต้นน้ำแม่ปิง ทางฝั่งตะวันตก อยู่ระหว่างแนวต่อเขตป่า ในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าคอกหลวงเชียงดาว ซึ่งเป็นเขตต้นน้ำของชุมชนห้วยแม่ลูและห้วยละครที่ไหลลงสู่ลำน้ำแม่ปิง

การนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ของชุมชน ที่พื้นที่มากกว่า 8000 ไร่ มาสร้างประโยชน์หรือสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน ซึ่งมีประธานคณะกรรมการท่องเที่ยว คือ นายสุขเกษม สิงห์คำ มีแนวคิดที่จะจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์รับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ และให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน และผู้นำชุมชนจะเป็นผู้พานักท่องเที่ยวไปศึกษาและเที่ยวชมป่าชุมชนของหมู่บ้านและน้ำตกภายในหมู่บ้าน ได้เรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้

(1.1) ป่าไม้ชุมชน (ป่าต้นน้ำ)

ป่าไม้ชุมชนของหมู่บ้านหัวทุ่งเป็นพื้นที่บางส่วนของเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ที่มีพื้นที่ป่าโดยประมาณ 4,000 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าใช้สอย ประมาณ 2,000 ไร่ และเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์อีกประมาณ 2,000 ไร่ โดยมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 400-800 เมตร

ป่าชุมชนบ้านหัวทุ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์นานาชนิด ไม้ยืนต้นสูงตระหง่าน พืชพันธุ์ป่าระดับต่าง ๆ ตั้งแต่พืชระดับล่างขึ้นเถี่ยดินจนถึงพืชระดับบนที่โตสูงระฟ้า รวมทั้งพืชพันธุ์สมุนไพรอีกมากมายที่ชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน

(1.2) น้ำออกสู หรือน้ำออกกรู (น้ำรุ)

น้ำออกสูหรือน้ำออกกรู ซึ่งถือว่ามันเป็นเรื่องแปลกแต่องคางม เมื่อจู่ ๆ ก็มีน้ำใสไหลทะลักออกจากบริเวณซอกกรู โตรกผา ของดินคอยนาง อันถือว่าเป็นคอยคู่กับคอยหลวงเชียงดาว ที่ว่าแปลก ก็คือ ลักษณะของคอยหลวงเชียงดาวนั้นมันเป็นเทือกเขาหินปูน ซึ่งถ้าพูดในเชิงวิชาการ เขาหินปูนจะเก็บน้ำไม่ได้ แต่ทำไมถึงมีน้ำออกกรูให้ชาวบ้าน ได้ใช้กันทุกวัน ชาวบ้านที่นี่มีความเชื่อกันว่า ที่น้ำออกกรูแบบนี้ เขาว่ากันว่า ผีปั้นกิน คือ ผีเจ้าป่าเจ้าเขาได้แบ่งให้กิน พื้นที่คอยหลวงกับคอยนาง นั้นถือว่าเป็นตัวรองรับน้ำ ชับน้ำแล้วก็แบ่งสรรปันส่วนกันมาให้ ทั้ง 5 ลุ่มน้ำ 5 สายน้ำ คือ แม่ก๊ก แม่ลู แม่กะ แม่ะ แม่แะ ลำห้วยสายนี้ล้วนไหลมาจากคอยหลวงเชียงดาว ทั้งหมด ซึ่งน้ำออกสู หรือน้ำออกกรูเป็นสถานที่ที่สวยงาม รมรื่น สงบ นักท่องเที่ยวสามารถลงเล่นน้ำได้ จึงเป็นสถานที่ที่เป็นจุดเด่นอีกจุดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ

(1.3) ป่าไผ่เศรษฐกิจ

พื้นที่การปลูกไผ่เศรษฐกิจจากเดิมเป็นพื้นที่ของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32 อำเภอเชียงดาว ปัจจุบัน ได้ยกพื้นที่บางส่วนให้หมู่บ้านหัวทุ่ง เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ แต่ละครอบครัวมีอาชีพทำตุ๊กตารักชาน ซึ่งก็ต้องมีการตัดไผ่กันทุกวัน ๆ แล้วถ้าชาวบ้านตัดไผ่ โดยไม่มีการปลูกไผ่เสริมและอาจจะหมดไปในที่สุด ทางพ่อหลวงดับ จึงได้ตั้งโครงการนี้ขึ้นมา โดยขอที่ดินจากหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32 เพื่อปลูกไผ่ ในเนื้อที่ประมาณ 42 ไร่ ซึ่งทำให้ตอนนี้ชาวบ้านหัวทุ่งได้รับประโยชน์ ชาวบ้านก็ไปตัดไม้ไผ่ที่ปลูกไว้ เพื่อเอาไปสานตระกร้าหรือบุง สร้างรายได้ให้กับครอบครัว โดยที่ไม่ต้องไปตัดไม้ในป่าชุมชน

(1.4) ภูมิปัญญาชาวบ้าน

- 1) หัตถกรรมจักสาน (ถ้าย = ตะกร้าเส่งใส่พืชผลเกษตร)
- 2) ถ่ายทอดความรู้ความหลากหลายทางสมุนไพร (โดยปราชญ์สมุนไพร)

(1.5) ประเพณีพื้นบ้าน งานบุญ งานพิธีกรรม

- 1) เลี้ยงผีขุนน้ำ หรือต้นน้ำ จัดพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ เป็นประจำทุกปี ในวันเพ็ญ เดือน 9 เหนือ หรือเดือนมิถุนายนนั่นเอง เป็นความเชื่อของชาวบ้านมาแต่โบราณ ว่าแม่น้ำแต่ละสายมีผีน้ำรักษาอยู่โดยสายน้ำที่ไหลลงมาเป็นเพราะว่า ผีปั้นน้ำ ให้และเมื่อถึง เดือน 9 ของทุกปีชาวบ้านก็นำของมาเช่น ไหว้ผีตามต้นน้ำ

- 2) เลี้ยงผีฝาย เป็นอีกประเพณีหนึ่งของบ้านหัวทุ่ง โดยเป็นการเลี้ยงผีที่ฝายเมื่อมีการใช้น้ำจากลำห้วยเสร็จแล้ว ชาวบ้านก็จะรวมตัวกันเลี้ยงผีที่อยู่ประจำฝาย เป็นความเชื่อของคนในชุมชนมาแต่โบราณ

3) บวชป่า เป็นอนุรักษ์ป่าตามของความเชื่อของชาวบ้านว่าถ้าต้นไม้ได้มีการบวชแล้วก็จะไม่สามารถตัดได้ เพราะชาวบ้านเชื่อว่าต้นไม้ที่บวชแล้วก็เปรียบเหมือนกับบวชพระสงฆ์ เป็นกุศโลบายของคนโบราณที่จะช่วยรักษาป่าไม้และต้นไม้ใหญ่

4) กิจกรรมปลูกป่า บ้านห้วยทุ่งจัดกิจกรรมนี้ทุกปี เพราะเมื่อมีการใช้ประโยชน์จากป่าแล้ว ชาวบ้านก็จะนำต้นกล้าไม้ที่เพาะไว้มาปลูกแทนที่ป่าในส่วนที่ใช้ประโยชน์ไปแล้ว เป็นการ "คืนป่าให้ป่า" อย่างสมดุล

5) สร้างฝายแม้ว ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ บ้านห้วยทุ่งมีกิจกรรมการสร้างฝายชะลอน้ำ ของน้ำรูเพื่อชะลอการไหลของน้ำและเก็บน้ำไว้ใช้ทำการเกษตรในหน้าแล้ง มีการร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชนและใช้ประโยชน์ร่วมกัน และเมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมก็จะพานักท่องเที่ยวไปสร้างฝายด้วย เป็นกิจกรรมเสริมในกิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน

(2) การบริหารจัดการองค์กร

ชุมชนบ้านห้วยทุ่งเริ่มจากการที่คณะกรรมการ ได้มีความสมัครใจที่จะช่วยพัฒนาชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง และนำพาชุมชนไปสู่ความสำเร็จ และอีกในทางหนึ่งคือ มีความรู้สึกรักและหวงแหนสิ่งที่ชุมชนมีมานาน เช่น ป่าไม้ชุมชน น้ำออกคูหรือน้ำออกรู ป่าไผ่เศรษฐกิจ หรือกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน มีสมาชิกกลุ่มดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน้าที่
1	นายสุขเกษม สิงห์คำ	ประธาน	วางแผน/บริหารจัดการการ
2	นายสมพล ไชยมี	รองประธาน	ท่องเที่ยว
3	นางกัลยา แก้ววงสว่าง	เลขานุการ	รวบรวมข้อมูลในที่ประชุม
4	นางจิตวันต์ เลอมาชูเลีย	เหรัญญิก	จัดการเกี่ยวกับบัญชี รายรับ รายจ่าย
5	นายทองหล่อ บุญป้อ	ผู้ประสานงาน	ประสานงานกับประธานและสมาชิกกลุ่ม
6	นายประจักษ์ บุญเรือง	ที่ปรึกษา	ที่ปรึกษาให้กับสมาชิกกลุ่ม
7	นางจินดา มโนนันท์	กรรมการ	รับ/ส่งนักท่องเที่ยวและดูแลกิจกรรมโดยรวมของชุมชน
8	นายสมศักดิ์ แผ่นหิน	กรรมการ	
9	นางอำไพ ปิ่นกวย	กรรมการ	

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน้าที่
10	นางคำจันทร์ แก้วไหลมา	สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์	ดูแลนักท่องเที่ยวที่มาเข้าพัก เช่น ทำอาหาร
11	นางโสภา คำจุน	สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์	
12	นางยอดเรือน โพธิ์	สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์	
13	นางหล้า ศรีบุญยัง	สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์	
14	นางเพ็ญศรี แก้วยอดหล้า	สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์	
15	นายแก้ว เรือนน้อย	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	นำพาและให้ความรู้ นักท่องเที่ยวเดินศึกษา ธรรมชาติป่าไม้ชุมชน
16	นายศรีวรรณ ฉินารักษ์	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	
17	นายเรือน แสนแปง	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	
18	นายนवल สุขแดง	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	
19	นายทองหล่อ บุญป้อ	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	

(3) การบริการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเริ่มจากการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีมากภายในหมู่บ้าน จนเป็นจุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดแนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน โดยความร่วมมือของคนในชุมชน และการเสียสละเวลาส่วนตัวของผู้นำในการริเริ่มทำโครงการ จนนำไปสู่การพัฒนาควบคู่กับการอนุรักษ์ธรรมชาติของป่าต้นน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปอย่างยั่งยืน ทั้งนี้การท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหัวทุ่ง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(3.1) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชุมชน

หมู่บ้านหัวทุ่งมีทรัพยากรทางธรรมชาติ ที่เป็นทุนทางธรรมชาติ ที่สมบูรณ์ ควรแก่การพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงเป็นการริเริ่มแนวคิดของคนในชุมชน โดยการรวมกลุ่มจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้น หมู่บ้านหัวทุ่งยังได้รับรางวัลชนะเลิศให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ในปี พ.ศ. 2554

เส้นทางการศึกษาธรรมชาติ-ป่าไม้ชุมชน ใช้เวลาเดินทางทั้งหมดประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที มีเส้นทางการเดินทางทั้งหมดรวมแล้ว 10 จุด ดังนี้

- 1) จุดขุนน้ำ (น้ำออกสู) ป่าพิธีกรรม
- 2) สวนสมุนไพร

- 3) ป่า 4 ชั้น
- 4) ป่าสัมปทาน 60 ปี
- 5) ฝายแม่ว
- 6) บึงน้ำจืด
- 7) ป่าไผ่ปางกองขวาง
- 8) ป่าดงชันโพรง
- 9) ไร่ในตำนาน
- 10) ป่าไผ่เศรษฐกิจ

(3.2) เรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้าน หรือโฮมสเตย์ในหมู่บ้าน

บ้านโฮมสเตย์เป็นส่วนหนึ่งในการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของคนในชุมชน มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันกัน เช่น การรับประทานอาหารพื้นเมือง สานตระกร้า หรือทอผ้า และความรักที่ชาวบ้าน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จิตใจโอบอ้อมอารีและมีความดูแลเอาใจใส่ต่อนักท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้เป็นเสน่ห์ของชุมชนบ้านหัวทุ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ และนำไปบอกต่อให้แก่ักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ ให้กลับมาเยี่ยมชมที่ชุมชนอีกครั้ง

4.1.7 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านถ้ำ ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

(1) สภาพพื้นที่และบริบทของกลุ่ม

ชุมชนบ้านถ้ำเชียงดาว ตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 50170 จากทางหลวงหมายเลข 107 ประมาณ 5 กิโลเมตร มีระยะทางห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ 77 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ข้างเคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านทุ่งละคร หมู่ที่ 1
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านเชียงดาว หมู่ที่ 6
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านโรงวัว หมู่ที่ 18
ทิศตะวันตก	ติดกับ	บ้านนาเล้า หมู่ที่ 10

ชุมชนบ้านถ้ำเชียงดาว เป็นหมู่บ้านที่อยู่ท่ามกลางภูเขา เป็นแหล่งต้นน้ำบนดอยหลวง พื้นที่สำหรับอยู่อาศัยเป็นที่เนินเขาของภูเขาหินปูน มีภูมิอากาศมี 3 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาวกลางคืนอากาศจะหนาวเย็น และมีจำนวนครัวเรือน 249 ครัวเรือน ชาย 315 คน หญิง 284 คน รวม 559 คน มีชนพื้นเมือง ชนเผ่า กะเหรี่ยง ลีซอ ไทยใหญ่ (ส่วนใหญ่จะไม่มีหลักฐานทางทะเบียน) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ปลูกสมุนไพร และจักสาน ค้าขาย ข้าราชการ และรับจ้าง/บริการนำเที่ยว

ถ้าหลวงเชียงดาวเป็นโบราณสถานที่อยู่คนมากมายล้อมไสศรัทธา ซึ่งอาจเป็นเพราะได้รู้เรื่องราวอัศจรรย์แต่ในหนหลังที่เล่าสืบต่อกันมา คือเจ้าหลวงคำแดง เป็นบุตรชายของเจ้าผู้ครองเมืองพะเยา ได้ทิ้งบ้านเมืองเพื่อออกตามหาหญิงสาวที่แปลงร่าง เป็นกวางทอง เพราะหลงรูปโฉมที่สวยงาม ซึ่งหายลับเข้าไปในถ้ำหลวงเชียงดาว เจ้าหลวงคำแดงจึงได้ตามเข้าไปในถ้ำเช่นเดียวกัน โดยไม่ได้กลับออกมาอีกเลย หากแต่ไม่จุติใหม่เป็นเทวดาผู้มีฤทธิ์อยู่ในถ้ำ และปกปักรักษาถ้ำหลวงเชียงดาว ต่อมาชาวบ้านได้ สร้างศาลถวายท่านและตั้งชื่อว่า "ศาลพ่อหลวงคำแดง" ตามตำนานกล่าวไว้ว่า ในคืนที่มีนิมิตหมายอันดี อีกทั้งบนท้องฟ้าก็ไร้เมฆ หมอก จะปรากฏลูกกลม ๆ มีแสงสว่างคล้ายพระธาตุลอยออกมาจากหลังคดอยเชียงดาวแล้ว เคลื่อนไปทางทิศตะวันออก เป็นเวลา 5 นาที ก็จะได้ยินเสียงดังคล้ายเสียงของปืนใหญ่พร้อมกับแสงสว่างนั้นก็หายไปด้วย ชาวบ้านมักจะเชื่อกันว่าเป็นวิญญาณของ เจ้าหลวงคำแดง ไปเยี่ยมบ้านเกิดเมืองนอนที่เมืองพะเยา

มีตำนานเรื่องเล่ากันต่อ ๆ มาอีกว่ามีถ้ำชื่อ "พรหมถ้ำ" เป็นผู้วิเศษ ด้วยฉานอันแก่กล้า ได้เรียกประชุมเทวดา อินทร์ พรหม ยักษ์ อสูร นาคราช เป็นต้น เพื่อมาเนรมิตสิ่งวิเศษต่าง ๆ เช่น พระพุทธรูปทองคำ ต้นโพธิ์ทองคำ ช้างวิเศษหรือ ช้างเอราวัณ คาบิเศษหรือคาบศรีกัญชัช อาหารทิพย์ ม้าวิเศษ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถูกเก็บไว้ที่ส่วนลึกภายในถ้ำและได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดีจากเทวดาผู้มีฤทธิ์ชื่อว่า "เจ้าหลวงคำแดง" ครั้งหนึ่งมีชาวบ้าน 2 คนได้เข้าไปในถ้ำเพื่อ ค้นหาของวิเศษ และต้องการนำออกมาจากถ้ำด้วย แต่แล้วก็มึนเป็นไป คือทั้ง 2 คน หาทางออกมาจากถ้ำไม่ได้ แม้ญาติพี่น้องจะเข้าไปตามหาก็ไม่พบภายหลังมีชาวบ้านเข้าไปพบโดยบังเอิญ ปรากฏว่าคนหนึ่งเสียชีวิตไปแล้ว ส่วนอีกคนหนึ่งยังมีชีวิตอยู่ จึงนำมารักษาตัวที่บ้าน แต่เพียงไม่ถึงอาทิตย์ก็เสียชีวิตหลังจากนั้นก็มึนเรื่องราวของคนทั้ง 2 คนที่เข้าไปในถ้ำแล้วหลงทางกลับออกมาไม่ได้ จนต้องเสียชีวิตอยู่ในถ้ำ เพราะ มีจิตอกุศลคิดอยากได้ของวิเศษนั้นมาเป็นสมบัติส่วนตัว ดังนั้นเรื่องราวในตำนานจึงกลายเป็นความเชื่อ ความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของถ้ำหลวงเชียงดาวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา กลุ่มรักษ์คดอยหลวงก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเคลื่อนไหวกว้างขวางของชาวบ้านหลายหมู่บ้านต่อต้านโครงการกระเช้าไฟฟ้าขึ้นคดอยหลวง ซึ่งชาวบ้านเกรงว่าจะสร้างความเสียหายต่อธรรมชาติมากเกินไปจึงจัดตั้งกลุ่มรักษ์คดอยหลวงขึ้น และเข้มแข็งขึ้นในปี พ.ศ.2549 จากกลุ่มชาวบ้านที่สนใจการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เกิดจากร่วมมือจาก 3 ฝ่าย ได้แก่ ผู้นำชุมชน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงดาว โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ

1) การกระจายรายได้ให้ทั่วถึงในชุมชนทุกกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มลูกหาบ คนนำทาง กลุ่มยานพาหนะ กลุ่มสมุนไพรรักษาโรค กลุ่มไกด์ตะเกียงหน้าถ้ำเชียงดาวและกลุ่มช่างภาพ เป็นต้น เพื่อให้มีส่วนร่วมในรายได้จากการท่องเที่ยวทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2) อนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งในกลุ่มชาวบ้านและนักท่องเที่ยวเพื่อรักษาธรรมชาติอันงดงามบนดอยหลวงให้คงอยู่ตลอดไป

3) ส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมให้คงอยู่และสืบทอดไปยังคนรุ่นหลังต่อไป

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนมีดังนี้

(1.1) แหล่งธรรมชาติที่สวยงาม

1) ถ้ำเชียงดาว

มีความงามจากการเสกสรรปั้นแต่งของธรรมชาติ ชวนให้ตื่นตาตื่นใจกับปรากฏการณ์ของหินงอกหินย้อย ที่ก่อให้เกิด รูปร่างต่าง ๆ เป็นถ้ำขนาดใหญ่ ภายในมีหินงอกหินย้อยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่สวยงาม บางแห่งเป็นซอกหลบ เมื่อฉายไฟ จะมีประกายระยิบระยับ สามารถจินตนาการเป็นรูปร่าง ๆ ได้มากมาย เส้นท่อน้ำหนึ่งขบวนที่นี้อยู่ตรงที่มีน้ำใสไหลเย็นจากในถ้ำไหลออกมาที่บริเวณหน้าถ้ำ เป็นอย่างนี้ช้านานตาปีไม่มีเหือดหาย และไหลมารวมกันเป็นสระน้ำมีปลาน้อยใหญ่ว่ายวนไปมา ทำให้ บรรยากาศสดชื่นและยังร่มรื่นด้วยพันธุ์ไม้

2) ดอยหลวงเชียงดาว

ดอยหลวงเชียงดาว สูงจากระดับน้ำทะเล 2,225 เมตร และยังมียอดเขาอีก หลายยอดที่มีความสูงโดดเด่น สามารถชมทิวทัศน์ได้แตกต่างกันออกไป เช่น ดอยกิ่วลมสูงจากระดับน้ำทะเล 2,140 เมตร และดอยเหนือหรือดอยพีระมิดสูงจากระดับน้ำทะเล 2,175 เมตร ดอยหมอกสูงจากระดับน้ำทะเล 2,000 เมตร และดอยสามพี่น้อง สูงจากระดับน้ำทะเล 2,150 เมตร ยอดเขา ที่อนุญาตให้ขึ้นไปท่องเที่ยวทั้งหมด 2 ยอดด้วยกัน คือ ยอดดอยกิ่วลมซึ่งเหมาะกับการ ไปชมพระอาทิตย์ขึ้นและทะเลหมอกยามเช้า และยอดดอยสูงสุดของดอยหลวงเชียงดาว เหมาะสำหรับไปชมพระอาทิตย์ตก

(1.2) ภูมิปัญญาชาวบ้าน การประกอบอาชีพในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1) เครื่องมือเครื่องใช้

ชาวบ้านท้องถิ่นปลูกต้นไม้เพื่อสานก๊วย (ตะกร้า) และยังคิดหาวิธีบริหารจัดการป่าไม้เพื่อใช้กันในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ก่อเกิดเป็นความสามัคคีขึ้นใน

ชุมชน ทำให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งยังอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน อีกด้วย

2) สมุนไพร

ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพที่ธรรมชาติให้มา ทำให้บรรพบุรุษของชุมชนได้สั่งสมความรู้ ความเข้าใจ นำสู่การใช้ประโยชน์จากพืชพรรณ ธรรมชาติในการกินอยู่เพื่อดำรงชีพ และยังใช้ในกรรักษาอาการป่วยไข้และอาการบาดเจ็บต่าง ๆ ดังเช่นที่บ้านลีซอรักษาคนที่แขนขาหักด้วยยาสมุนไพรที่ปรุงขึ้นเอง

3) อาหาร

อาหารพื้นบ้าน ปรุงจากวัตถุดิบตามธรรมชาติที่หาได้ในแต่ละฤดูกาล เช่น ถั่วฝักยาว นำมาปรุงอาหารได้นานาชนิด ในฤดูหนาวมีผักมาก อาหารขึ้น โตกก็จะมีจืดผักคาด น้ำพริกน้ำผักจิ้มปลาทุทอด เป็นต้น ในฤดูร้อนซึ่งหาผักยากสักหน่อยก็จะเน้นมาทางเนื้อ ปลา หมู ไก่ เช่น คัมไก่บ้าน ลาบต่าง ๆ น้ำพริก เนื้อต่าง ๆ ตามชอบ

(1.3) แหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ ศาสนสถานที่สำคัญ

1) วัดถ้ำเชียงดาว

ตั้งอยู่ที่บ้านถ้ำ ถนนเชียงใหม่-ฝาง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ประมาณ 90 ไร่ ภายในบริเวณวัดมีโบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ สิ่งก่อสร้างภายในวัดได้แก่ อุโบสถ วิหาร กุฏิสงฆ์ ศาลา ศาลเจ้าหลวงคำแดง (ศาลเทพารักษ์) นอกจากนี้ยังมีถ้ำที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง เรียกว่า ถ้ำเชียงดาว

2) วัดถ้ำผาปล่อง

ตั้งอยู่บนยอดเขาสูงทางขึ้นโดยใช้บันได 510 ขั้นขึ้นไป จนถึงสำนักสงฆ์ เป็นสถานปฏิบัติธรรมอันเงียบสงบ บรรยากาศโดยรอบเป็นธรรมชาติ มีที่พัก สำหรับอุบาสก และอุบาสิกาที่ไปปฏิบัติธรรม โดยสามารถรองรับได้ถึง 200 คนภายในถ้ำผาปล่อง จะมีรูปหล่อเหมือนองค์หลวงปู่สิมประดิษฐาน

3) วัดถ้ำปากเปียง

อยู่ใกล้ ๆ กับวัดถ้ำผาปล่อง มีความวิเวกดีมาก ท่านที่มีปัญหาด้านแข่งขาขึ้นเขาไม่ไหว จะหันไปภาวนาที่วัดถ้ำปากเปียง อีกทั้งยังมีพระเถระในสายพระกรรมฐานคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือด้านการภาวนาที่สุคติพิเศษอีกด้วย

4) วัดถ้ำปากสูง

5) วัดห้วยนาค

6) วัดถ้ำเสือดาว

(1.4) งานบุญและงานพิธีกรรม

1) ประเพณีกินวอ ช่วงมกราคม ตามความเชื่อของเผ่าลีซอ เป็นการเฉลิมฉลองของชุมชนหลังจากเสร็จสิ้นการเพาะปลูก หรือวันขึ้นปีใหม่

2) พิธีดำหัวผู้ใหญ่-พระสงฆ์ ช่วงเมษายน บ่งบอกถึงความเคารพศรัทธาผู้ใหญ่-พระสงฆ์

3) ประเพณีดำหัวพระสถูปเจดีย์พระนเรศวรมหาราช ณ พระสถูปเจดีย์พระนเรศวรมหาราช หมู่ที่ 2 ตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 17 เมษายน ของทุกปี โดยส่วนงานราชการและหน่วยงานต่าง ๆ จะร่วมกันเดินขบวนและดำหัวพระสถูปฯ

4) บวงสรวงดวงวิญญาณสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จัดขึ้นในวันที่ 25 เดือนเมษายน ของทุกปี ณ พระสถูปเจดีย์พระนเรศวรมหาราช ซึ่งเก็บอัฐิของสมเด็จพระนเรศวร มีการจัดพิธีบวงสรวงแบบพราหมณ์ และมีการแสดงของส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ

5) พิธีเลี้ยงผีผาย (เลี้ยงผีขุนน้ำ) ช่วงเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน เป็นความเชื่อของชุมชน เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวจะรวมตัวกันเพื่อเลี้ยงผีขุนน้ำที่ต้นกำเนิดของน้ำ (ขุนคือ ต้นน้ำ) ประเพณีเดือนยี่เป็ง หรือประเพณีลอยกระทง ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือนสิบสองของทุกปี ประชาชนเกือบทุกคนจะทำบุญตักบาตรฟังเทศน์ในตอนเช้า และเวลากลางคืนจะมีการลอยกระทงตามแม่น้ำหรือในสระน้ำใกล้บ้านของตน และบางครั้งชาวบ้านจะรวมกลุ่มกันจัดทำเป็นกระทงใหญ่ ประดับประดาอย่างสวยงาม แห่งประกวดกันแล้วนำไปลอยตามแม่น้ำ

6) ประเพณีปรตพลี (เป้ตะพลี) หรือประเพณีเดือน 12 เหนือ ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือน 10 ของทุกปี โดยประชาชนที่มีญาติพี่น้องของตนที่เสียชีวิตไป จะทำบุญถวายเครื่องไทยทาน และฟังเทศน์ 1 ถิ่นซ์ชื่อว่า "ถิ่นซ์ปรตพลี" อุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติของตนด้วยความเชื่อว่าพระเจ้าจะเปิดโลกทั้งสามให้สัตว์โลกทั้งหลายได้ใช้ชีวิตของตนตามอัธยาศัย

(2) การบริหารจัดการองค์กร

กลุ่มวิจัยคอยหลวงมีโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มประกอบไปด้วยคณะกรรมการกลุ่ม ได้แก่

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นายอรุณ อุดัย	ประธานกลุ่มและผู้ประสานงาน
2	นายเฉลิม อินสม	คณะกรรมการ
3	นายทวน ดาจันทร์	คณะกรรมการ
4	นายสองเมือง อุตทัย	คณะกรรมการ
5	นายแดน เงินต้น	คณะกรรมการ
6	นายสมศักดิ์ สุริวงศ์	คณะกรรมการ
7	นายประจักษ์ คำแดง	คณะกรรมการ
8	นายสำราญ อินสม	คณะกรรมการ

กลุ่มรักษ์ค้อยหลวงปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 40 คน และได้เขาเป็นสมาชิก
เครือข่ายสถาบันการท่งเที่ยวโดยชุมชน มีการบริหารจัดการดังนี้

(2.1) กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

การท่งเที่ยวของบ้านถ้ำเชียงดาว สามารถแบ่งลักษณะของ
นักท่องเที่ยวที่เข้ามายังหมู่บ้านถ้ำเชียงดาวออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การเข้ามาของนักท่องเที่ยว
ชาวไทย การเข้ามาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

1) การเข้ามาของนักท่องเที่ยวชาวไทย

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่งเที่ยวนิยมท่งเที่ยว
เชิงนิเวศและเชิงอนุรักษ์ประกอบกับหมู่บ้านถ้ำเชียงดาวมีภูมิประเทศที่อยู่ท่ามกลางภูเขาเป็นแหล่ง
ต้นน้ำบนค้อยหลวง พื้นที่สำหรับอยู่อาศัยเป็นที่เนินเขาของภูเขาหินปูนมีความเป็นธรรมชาติและ
ได้มีการจัดให้เป็นหมู่บ้านท่งเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงอนุรักษ์ จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามา
ท่งเที่ยวจนถึงปัจจุบัน กิจกรรมการท่งเที่ยวของหมู่บ้านก็มีหลากหลายทั้งการเดินป่าชื่นชม
ศึกษาเรียนรู้ไปกับทัศนียภาพและพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ

2) การเข้ามาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามายังหมู่บ้านถ้ำ
เชียงดาวจะมาท่งเที่ยวก็เพื่อการท่งเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงอนุรักษ์เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยว
ชาวไทยนักท่องเที่ยวต่างชาติจะเข้ามาทั้งเป็นหมู่คณะ โดยการจัดการของคณะกรรมการ
ท่งเที่ยวชุมชนหมู่บ้านเชียงดาว

(2.2) การกำหนดกฎระเบียบในการเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวข้อพึงปฏิบัติของนักท่องเที่ยวในการเข้าชมถ้ำเชียงดาว

- 1) แต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย
- 2) ห้ามใช้ไฟฉาย
- 3) ห้ามสูบบุหรี่
- 4) ห้ามนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปในถ้ำ

(2.3) ข้อพึงปฏิบัติของนักท่องเที่ยวในการเที่ยวถ้ำหลวงเชียงดาว

- 1) ห้ามทิ้งขยะตามเส้นทางและบริเวณที่พัก
- 2) ห้ามเดินนอกเส้นทางที่กำหนด
- 3) ห้ามก่อกองไฟ
- 4) ห้ามนำพันธุ์พืชหรือทรัพยากรและสัตว์ป่าทุกชนิด นำกลับลง

มาอย่างเด็ดขาด

- 5) ห้ามส่งเสียงอึกทึกกริก โครม
- 6) ห้ามนำพรหรือระเบิดหรือประทัดขึ้นมา
- 7) ห้ามนำเครื่องดนตรีและวิทยุเข้าพื้นที่
- 8) ห้ามพกพาอาวุธล่าสัตว์ทุกชนิดเข้าพื้นที่
- 9) ห้ามทิ้งก้นบุหรี่ซึ่งอาจก่อให้เกิดไฟป่า

(3) การบริการท่องเที่ยว

ชุมชนบ้านถ้ำเชียงดาวในปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างชาติ เนื่องจากชุมชนบ้านถ้ำเชียงดาวมีจุดเด่นที่ทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม ซึ่งเป็นทุนทางธรรมชาติอันได้แก่ ถ้ำเชียงดาว และถ้ำหลวงเชียงดาว จึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัยเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนี้โดยไม่ขาด โดยบริการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม คือ 1) ถ้ำเชียงดาว ซึ่งสามารถเข้าชมได้ตลอดทั้งปี ส่วน 2) การศึกษาเส้นทางธรรมชาติบนถ้ำหลวงเชียงดาว ซึ่งสามารถร่วมกิจกรรมนี้ได้เฉพาะช่วงเดือน พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ของทุกปี รับผิดชอบไม่เกิน 200 คนต่อวัน มีรายละเอียดดังนี้

(3.1) กิจกรรมการท่องเที่ยว

1) เที่ยวชมถ้ำเชียงดาว

ถ้ำเชียงดาว มีเส้นทางเดินชมถ้ำมีหลายทางดังต่อไปนี้

- เส้นทางแรก คือ ถ้ำพระนอน เส้นทางนี้ยาว 360 เมตร
- เส้นทางที่ 2 คือ ถ้ำแก้ว ถ้ำน้ำ ยาว 734 เมตร

- เส้นทางที่ 3 คือ ถ้ำมืด ถ้ำม้า ยาว 735 เมตร

สองเส้นทางหลังนี้ไม่มีไฟฟ้า ถ้าต้องการเดินชมจะมีคนนำทางและตะเกียงให้ ภายในแต่ละถ้ำ ต่างมีความงามจากการเสกสรรปั้น แต่งของธรรมชาติ ชวนให้ตื่นตาตื่นใจกับปรากฏการณ์ของหินงอกหินย้อยที่ก่อให้เกิดรูปร่างต่าง ๆ มีชื่อเรียกตามลักษณะรูปร่าง เช่น หินโคมไฟ เทวดา หินดอกบัวบาน หินมือยักษ์ หินดอกบัวพันชั้น โดยเฉพาะภายในถ้ำแก้ว เมื่อยามกระทบแสงสว่างนั้นดูงดงาม ตระการตา เพราะจะเห็นเป็นแสงระยิบระยับคล้ายประกายของเพชรเลยทีเดียว

2) เส้นทางศึกษาธรรมชาติบนยอดหลวงเชียงดาว

ดอยเชียงดาว มี ลักษณะเป็นเทือกเขา ซึ่งเทือกเขาเหล่านี้ประกอบไปด้วยยอดเขาสูงหลายยอด ยอดเขาที่สูงที่สุดเรียกว่าดอยหลวงเชียงดาว มีความสูงเป็นอันดับ 3 ของประเทศ และยังเป็นเทือกเขาหินปูนที่มีความสูงมากที่สุดในไทย ดอยหลวงเชียงดาว ที่พัก ทั้งนี้บนยอดดอยหลวงเชียงดาว มีเพียงแห่งเดียวที่อนุญาตให้ออน คือ บริเวณอ่างสรง และดอยกิ่วลมซึ่งเป็นจุดที่นักท่องเที่ยวนิยมตั้งแคมป์ แต่ถ้าเดินไม่ถึงยังมีจุดค้างแรมอีกแห่งหนึ่งคือบริเวณกองท้ออยู่เลยจากหน่วยเด่นหญ้าขัดไม่กี่กิโลเมตร เส้นทางขึ้นดอยหลวงเชียงดาวมี 3 เส้นทางคือ

2.1) เส้นทางบ้านถ้ำ เป็นเส้นทางชัน โหดที่สุด ไม่เหมาะแก่การขึ้น ส่วนใหญ่จะใช้เส้นทางนี้ในการลง

2.2) เส้นทางเด่นหญ้าขัด ต.แม่ระ อ.เชียงดาว เดินสบายที่สุด แต่ต้องเช่ารถขึ้นไปส่งค่อนข้างไกล (คาร์ดที่จะไปส่งตรงทางขึ้นดอยที่เด่นหญ้าขัด 1,000 บาท) เป็นเส้นทางที่นิยมใช้มากที่สุด ถือเป็นเส้นทางที่ไกลที่สุดจากจุดเริ่มต้นขึ้น ไปถึงยอดดอย การเดินเท้าจากหน่วยฯ เด่นหญ้าขัด ระหว่างทางจะมีทั้งพันธุ์ไม้ทั่วไป และพันธุ์ไม้หายากจากระดับที่สูงขึ้นและสูงขึ้นไปต่อไปตามทางที่ทั้งลื่นและแคบ บางช่วงก็กว้างพอที่จะเดินแบบเกาะกลุ่มกันได้ บางช่วงก็แคบชนิดที่ต้องเดินเรียงเดี่ยวเท่านั้น

2.3) เส้นทางนาเลา ค่อนข้างจะรก สามารถควบคุมเวลาการเดินทางได้แน่นอน เส้นทางเด่นหญ้าขัดและเส้นทางนาเลา ใช้เวลาเดินทางใกล้เคียงกัน คือประมาณ 4-6 ชั่วโมง แล้วแต่สภาพร่างกาย

4.1.8 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนเวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

(1) สภาพพื้นที่และบริบทของกลุ่ม

โบราณสถานเวียงท่ากานตั้งอยู่ในเขตบ้านท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการเดินทางสามารถใช้เส้นทางสายเชียงใหม่-ฮอด เป็นระยะทางประมาณ 34 กิโลเมตร จนถึงทางแยกเข้าบ้านท่ากานบริเวณปากทางบ้านทุ่งเสี้ยวเป็นระยะทางเข้าไปประมาณ 2 กิโลเมตร โดยผ่านพื้นที่บ้านต้นกอก เวียงท่ากานตั้งอยู่ที่บ้านท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งเวียงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด กว้าง 490 เมตร ยาว 740 เมตร ด้านตะวันตกติดกับแม่น้ำขาน ด้านตะวันออกติดกับแม่น้ำปิง มีร่องรอยการชักน้ำจากแม่น้ำปิงเข้ามาในคูเมือง กำแพงเมืองมีสองชั้น โดยมีคูเมืองชั้นกลาง ศูนย์กลางเวียงท่ากานเป็นวัด เช่นเดียวกับเวียงหริภุญชัย และเวียงเกาะในวัฒนธรรมหริภุญชัย วัดกลางเวียงท่ากานเป็นขนาดใหญ่ มีเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยมอยู่กลางเมือง มีความเก่าแก่อยู่ประมาณ พุทธศตวรรษที่ 17 ร่วมสมัยกับหริภุญชัย พบร่องรอยวัฒนธรรมหริภุญชัย เช่น พระพุทธรูปประดับชุ้ม พระพิมพ์ดินเผา พระแสง และพบโบราณวัตถุในวัฒนธรรมล้านนา จากโบราณสถาน และโบราณวัตถุส่วนใหญ่ แสดงว่าเวียงท่ากานมีการดำรงสืบเนื่องจากยุคหริภุญชัยจนถึงยุคอาณาจักรล้านนา มีร่องรอยซากวัดอยู่หนาแน่น จากตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ได้มีการกล่าวถึง สมัยราชวงศ์มังรายได้จัดตั้งเป็นพันทาท่ากาน มีหมื่นท่ากานกินพันทาในฐานะของประมุขของเวียงท่ากาน และมีบทบาทสูงทางการเมืองเมื่อราชวงศ์มังรายสิ้นอำนาจลง

หมู่บ้านเวียงท่ากาน มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ข้างเคียงดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดกับ บ้านพระเจ้าทองทิพย์
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดกับ บ้านสันกะวาน
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดกับ บ้านหนองข่อย
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดกับ บ้านต้นกอก และบ้านต้นแหนหลวง

ประชากรของหมู่บ้านเวียงท่ากาน เป็นกลุ่มไทยยอง มีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,800 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 424 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ด้านการประกอบอาชีพนั้น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง กระเทียม ข้าวโพด พริก หอมหัวใหญ่ และลำไยหมู่บ้านเวียงท่ากานถือเป็นหมู่บ้านตัวอย่างในเรื่องการอนุรักษ์มรดกไทย เป็นหมู่บ้านที่รักษารมชาติ คูแลโบราณสถานได้อย่างดียิ่ง

โบราณสถานเวียงท่ากาน คือ หนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และอนุสาวรีย์ที่สำคัญ โดยเมืองโบราณแห่งนี้ตั้งอยู่บนเนินสูงพื้นที่ในเขตบ้านท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โบราณสถานเวียงท่ากาน ได้ปรากฏชื่อของเวียงท่ากานใน

เอกสารตำนานหลายฉบับกล่าวถึงเมืองแห่งนี้ว่า พันทาทะการ เป็นเมืองเก่าแก่แห่งหนึ่งในสมัย
 หริภุญชัย มีความเจริญมั่นคงและเป็นเมืองบริวารของเมืองหริภุญชัย พระแม่เจ้าจามเทวีบูรณะ
 ขึ้นมาในปี พ.ศ. 1203 ให้เป็นเวียงหน้าด่าน จนถึงสมัยพญามังรายช่วงก่อนสร้างเมืองเชียงใหม่ ได้
 โปรดให้นำดินศรีเมหาโพธิ์ ที่นำมาจากลังกามาปลูกที่เวียงท่ากาน ต่อมาถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 24
 หลังจากพญาท้าวละ สามารถฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่และดินแดนล้านนาได้สำเร็จ ได้ยกทัพไปกวาด
 ด้อนเอาชาวไตลื้อจากเวียงของ หรือชาวไตยองในเขตรัฐทวนของประเทศพม่าส่วนหนึ่งให้เข้ามา
 ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เวียงท่ากาน ซึ่งก็คือชาวบ้านท่ากานในทุกวันนี้ โบราณสถานที่สำคัญของวัดแห่ง
 นี้จะมีอายุเก่าแก่กว่าเมืองเชียงใหม่เล็กน้อย คือ เจดีย์ทรงกลมแบบล้านนา กับเจดีย์แปดเหลี่ยมซึ่งขึ้น
 ทะเบียน โบราณสถาน และกำหนดขอบเขตเมื่อปี พ.ศ.2522 โบราณวัตถุที่พบทั้งภายในและ
 ภายนอกตัวเวียงจำนวนหนึ่ง ได้แก่ พระพุทธรูปหินทราย พระพุทธรูปดินเผา ซึ่งบางองค์มีจารึก
 เป็นอักษรมอญโบราณ รูปพระ โพธิ์สัตว์ที่บูด้วยสำริด เงิน และทองคำ ล้วนเป็นหลักฐานของ
 ศิลปกรรมในสมัยหริภุญชัย พระพิมพ์จำนวนมาก ไหลเคลือบสีน้ำตาลบรรจุกระดูก และเครื่องถ้วย
 จีนสมัยราชวงศ์หยวน (พ.ศ.1823 - 1911)

การท่องเที่ยวชุมชนเวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง
 จังหวัดเชียงใหม่ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้ จำนวน 11 แหล่ง ดังนี้

(1.1) วัดกลางเมือง โบราณสถานกลางเมือง ตั้งอยู่ที่ใจกลางเมืองพอดิ
 เป็นกลุ่ม โบราณสถานที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีเนื้อที่ประมาณ 14 ไร่ ในกลุ่มนี้ประกอบด้วย
 โบราณสถานที่สำคัญที่ยังเหลืออยู่คือ เจดีย์แปดเหลี่ยมแบบหริภุญไชยและเจดีย์ทรงกลมสมัย
 ล้านนา นอกจากนี้ยังปรากฏซากเนิน โบราณสถานอีกหลายเนินซึ่งคาดว่าน่าจะเป็นเจดีย์วิหาร อีก
 หลายเนินภายในกลุ่ม โบราณสถานแห่งนี้ได้เคยมีคนขุดพบพระพุทธรูปทองคำ เงิน สำริด พระพิมพ์
 ดินเผาที่สำคัญคือ "โหลยครามสมัยราชวงศ์หยวน เก็บรักษาไว้ที่วัดท่ากานน่าจะเป็น โถใส่กระดูก
 ของพระเถระผู้ใหญ่ ปัจจุบันเจดีย์ทั้งสององค์นี้ ได้ทำการขุดแต่งและบูรณะเมื่อประมาณต้นปี พ.ศ.
 2531 โดยหน่วยศิลปากรที่ 4 ได้พบโบราณวัตถุที่สามารถกำหนดอายุของเจดีย์ทั้ง 2 องค์ได้ว่า มี
 อายุอยู่ในช่วงหริภุญไชยลงมาจนถึงล้านนา

(1.2) วัดป่าเป้า บริเวณวัดนี้ก่อนที่จะมีการขุดแต่งบูรณะชาวบ้านเรียกว่า
 "วัดร้างป่าเป้า" เนื่องจากมีต้นเป้าขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นเจดีย์ทรงระฆังแบบล้านนา
 ประมาณพุทธศตวรรษที่ 21 ถ้าเป็นพุทธศตวรรษที่ 19 จากล้านนามักจะสร้างเจดีย์ทรงประสาท
 ยอดหรือมณฑป

(1.3) วัดร้างอุโบสถ วัดนี้เป็นวัดที่มีเจดีย์ที่สมบูรณ์มากที่สุดในเวียงท่ากาน ซึ่งเป็นเจดีย์ทรงระฆังที่นิยมก่อสร้างในราวพุทธศตวรรษที่ 21 และมีอุโบสถของวัดท่ากานปัจจุบันตั้งอยู่บริเวณวัดร้างนี้ ชาวบ้านจึงเรียกว่า "วัดร้างอุโบสถ"

(1.4) วัดหัวช่วง วัดนี้ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า "วัดหัวช่วง" ซึ่งตามภาษาทางเหนือ หมายถึง ลานวัด ชาวบ้านเล่าว่าเมื่อก่อนวัดนี้เป็นป่ารกทึบองค์เจดีย์ได้ถูกขุดทำลายมานานแล้ว แต่ยังมีร่องรอยของซุ้มทางด้านตะวันออก ชาวบ้านจึงเรียกซุ้มพระว่า โงง แต่ภาษาไทยของเรียกกลายเป็นหัวช่วง ซึ่งก็หมายถึงวัดที่มีซุ้มพระนั่นเอง ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2480 ซุ้มพระ และองค์เจดีย์ได้ถูกขุดทำลายลง

(1.5) วัดหนองหล่ม ที่ได้ชื่อว่าวัดหนองหล่มคือมีหนองน้ำโบราณตั้งอยู่ใกล้ ๆ บริเวณมุมเมืองด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเวียงท่ากาน จากการขุดค้นทางโบราณคดีพบศิลปวัตถุแบบทวารวดีไชยล้านนา

(1.6) วัดพระเจ้าคำ ที่ชื่อวัดร้างพระเจ้าคำเพราะว่าบนวิหารมีพระพุทธรูปสำริดองค์หนึ่งตั้งอยู่บริเวณบนวิหารต่อมาได้เกิดไฟไหม้วิหารวันไฟจากไฟไหม้ทำให้องค์พระประธานมีสีดำคล้ำชาวบ้านจึงเรียกว่า "วัดพระเจ้าคำ" ปัจจุบันได้นำองค์พระประธานมาประดิษฐาน ณ วัดท่ากาน

(1.7) วัดหนองสระ เดิมทีชาวบ้านเรียกว่า "วัดร้างอุโบสถฝาแฝด" เพราะมีอุโบสถ 2 หลัง ตั้งเคียงกันอยู่ ต่อมาทางกรมศิลปากรได้ขุดแต่งบูรณะขึ้นมาใหม่ จึงเรียกชื่อว่า "วัดหนองสระ" จากการขุดแต่งทางโบราณคดีได้พบศิลปวัตถุแบบล้านนาเป็นจำนวนมาก

(1.8) กูไม้แดง เดิมทีชาวบ้านเรียกว่า "วัดต้นเคื่อ" พบกรมศิลปากรได้เข้ามาได้เรียกชื่อใหม่ว่า "วัดกูไม้แดง" ซึ่งลักษณะเด่นของวัดนี้คือจะมีร่องรอยของการก่อสร้างค่อมทับเจดีย์องค์เดิม ซึ่งเป็นเจดีย์ทรงประสาทยอด ซึ่งเป็นที่นิยมในการก่อสร้างในพุทธศตวรรษที่ 19 ส่วนเจดีย์ที่มาสสร้างค่อมทับจะเป็นเจดีย์ทรงระฆังที่เป็นที่นิยมในการก่อสร้างในพุทธศตวรรษที่ 21 สำหรับชาวต่างชาติ ถ้าเข้ามาในเวียงท่ากานชาวต่างชาติมักจะถามถึงวัดกูไม้แดง เพราะว่าชาวต่างชาติกำลังสนใจศึกษาประวัติศาสตร์เขมรเนื่องจากสมัยก่อนเขมรได้เข้ามาตีเมืองทวารวดีไชยล้นนาครั้งหนึ่งแต่กูไม้แดงจึงถูกจับเป็นเชลย เชลยเหล่านั้นจึงได้สร้างวัดกูไม้แดงขึ้น ณ เวียงท่ากาน

(1.9) วัดป่าไผ่สวน วัดนี้จะคล้ายคลึงกับวัดกูไม้แดงที่มีการก่อสร้างเจดีย์ค่อมทับเจดีย์องค์เดิมที่สำคัญจะเห็นได้จากมีเมรุเผาศพฐานสีขาวนี้ที่มีร่องรอยของการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเกี่ยวกับการฌาปนกิจศพ สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นการประกอบพิธีกรรมของพระภิกษุ สามเณร

(1.10) วัดคันโพธิ์ ที่เรียกวัดนี้ เพราะมีต้นโพธิ์ต้นใหญ่อยู่ในบริเวณ วัดร้างนี้ที่สำคัญคือ มีโพรงใต้ดิน เนื่องจากบริเวณวัดโดยรอบ เมื่อมีการขุดจากหน้าดินลงไป ประมาณ 1.60 เมตร จะพบชั้นของศิลาแลง ความจำเป็นต้องใช้น้ำจึงมีการขุดเจาะชั้นศิลาแลงไป ซึ่งชั้นของศิลาแลงมีความหนาประมาณ 1.50 เมตร ถัดจากชั้นของศิลาแลงลงไปก็สามารถพบน้ำ ได้ ต่อมาชั้นของขวดทรายยุบตัวลงไปจำเป็นต้องตักกรวดทรายขึ้นมาแล้วใช้น้ำต่อ ต่อมาชั้นของ กรวดทรายยุบตัวลงอีกเป็นอย่างไรซ้ำแล้วซ้ำเล่ากลายเป็น โพรงกว้างเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 10 เมตร และยังพบซากโบราณกระจายทั่วอยู่บริเวณวัดร้างนี้ ซึ่งจากการขุดพบได้เจอศิลปวัตถุ แบบล้านนาเป็นจำนวนมาก

(1.11) วัดร้างต้นกอกเดิมที่ชาวบ้านเรียกว่า "วัดกองสูง" เพราะมีถนนตัด ผ่านและเป็นเนินสูง รูปทรงเจดีย์ระฆังแบบล้านนา ส่วนฐานเจดีย์ 3 ชั้น สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยชาวพม่าได้เข้ามาทำงานเกี่ยวกับป่าในช่วงที่บริษัทบอร์เนียวของประเทศอังกฤษเข้ามาทำ สัมปทานป่าไม้

นอกจากนั้นแล้วยังมีพิพิธภัณฑ์โบราณวัตถุที่ค้นพบในหมู่บ้านเวียงท่า กาน ได้แก่ พระพุทธรูปหินทราย พระพุทธรูปดินเผา พระพิมพ์จำนวนมาก และไหเคลือบสีน้ำตาล บรรจุกระดูกและเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หยวน

สำหรับการจัดการดูแลโบราณสถานนั้น ชาวบ้านได้รวมกลุ่มกันในการ อนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นและยังจัดทำกฎระเบียบโบราณสถานของชุมชน ขึ้นเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติเกี่ยวกับโบราณสถานร่วมกัน มีการจัดอบรมความรู้เรื่อง การเป็นมัคคุเทศก์ โบราณสถานแต่ละแหล่งให้แก่ชาวบ้านและเยาวชนของชุมชนเวียงท่ากาน อย่างสม่ำเสมอ มีการดูแลรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุ เพื่อให้ยังคงไว้กับรุ่นลูกรุ่นหลาน ต่อไป นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามาเยี่ยมชมโบราณสถานและโบราณวัตถุ และร่วมกันอนุรักษ์มรดกไทยไว้อีกด้วย

(2) การบริหารจัดการองค์กร

แม้ว่าเวียงท่ากานจะเป็นที่รู้จักและเริ่มมีผู้ให้ความสนใจเข้ามาศึกษา ดูงานตลอดจนท่องเที่ยวในหมู่บ้านมากขึ้น แต่เวียงท่ากานยังขาดความพร้อมในด้านการจัดการ ท่องเที่ยวในหลายด้านด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากที่ผ่านมามักได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรที่ 8 ที่คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือการประสานงาน และพัฒนาเวียงท่ากานต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองโบราณเวียงท่ากานมากกว่า โดยมองว่ารายได้จากการท่องเที่ยวขึ้นเป็นเรื่อง เล็กน้อยแต่ในปัจจุบันคาดว่าหากมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและกลุ่มมีประสบการณ์และได้รับ

แนะนำเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นก็จะช่วยให้ชาวบ้านและกลุ่มเล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวตลอดจนการพัฒนาการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวและมีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะมากขึ้นต่อไป ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มอาสาสมัครการท่องเที่ยวเวียงท่ากานได้มีสมาชิก 15 คน ในการบริหารจัดการกลุ่มโดยมี

(2.1) นายชูศักดิ์ ศิริวนกุลประธาน ทำหน้าที่ในการดูแลและควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกลุ่ม รวมทั้งคอยประสานงานของกลุ่มลัทธิกรรมศิลป์ากรที่ 8 เชียงใหม่ รวมทั้งเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานเวียงท่ากาน

(2.2) นายณรงค์ เกษมสัน รองประธาน ทำหน้าที่รับคำสั่งจากประธาน และดูแลควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกลุ่ม

(2.3) นายสุวิทย์ อาทิตย์ เลขานุการ ทำหน้าที่ดูแลกิจกรรมต่างๆ ในกลุ่ม และยังเป็นไกด์ให้การแนะนำการท่องเที่ยวรอบเมืองโบราณอีกด้วย

(2.4) นางพิมพ์ไท ไชยกริช เภรัญญิก ทำหน้าที่ในการดูแลเรื่องการบริหารจัดการเกี่ยวกับเงินที่ได้รับมาจากกรรมศิลป์ากรที่ 8 เชียงใหม่

(2.5) กรรมการ ทำหน้าที่โดยรวมคือดูแลรักษาสถานที่ของเมืองโบราณ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองโบราณต่าง ๆ ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	นายชูศักดิ์ ศิริวนกุล	ประธาน
2	นายณรงค์ เกษมสัน	รองประธาน
3	นายสุวิทย์ อาทิตย์	เลขานุการ
4	นางพิมพ์ไท ไชยกริช	เภรัญญิก
5	นายถวิล สมบูรณ์	กรรมการ
6	นางจารวี อาทิตย์	กรรมการ
7	นางไพฑูรย์ ปัญญา	กรรมการ
8	นางวิไล ศรีวิชัย	กรรมการ
9	นายทอน หน่อชัด	กรรมการ
10	นางสมศรี	กรรมการ
11	นายเสาร์ ทตา	กรรมการ
12	นายคำดวง มณีดวงกุล	กรรมการ

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
13	นายสุแก้ว ยาน้อย	กรรมการ
14	นางแดง กันธิยะ	กรรมการ
15	นางภัศรากร สวัสดิ์อารี	กรรมการ

(3) การบริการท่องเที่ยว

ลักษณะการท่องเที่ยวของชุมชน ในปัจจุบันการท่องเที่ยวของชุมชนเวียงท่ากานสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

(3.1) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การสืบสารวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนเวียงท่ากาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ การให้ความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางวัฒนธรรม และมีการสืบสานประเพณีพระราชดำริเวียงท่ากานทุก ๆ ปี โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวทางประเพณีและวัฒนธรรม ได้แก่

1) กิจกรรมงานอนุรักษ์มรดกไทยจัดขึ้น ในวันที่ 2 เดือนเมษายน ของทุกปีประกอบด้วย การเสวนาย้อนรอยประวัติศาสตร์เวียงท่ากานโดยนักโบราณคดีและประวัติศาสตร์ล้านนาแสนห้านานเวียงท่ากาน ภาค 2 ตอน สืบรถถีบเต่าเมืองเก่า มีกิจกรรมต่าง ๆ คือ รถถีบโบราณเที่ยวเวียงท่ากานเมืองเก่า โดยร่วมกับชมรมจักรยานโบราณล้านนา กิจกรรมรำวงมาตรฐาน โดย คณะลูกทุ่งเวียงกาน ย้อนอดีตวงดนตรีลูกทุ่งที่โด่งดังสมัย 30-40 ปีที่ผ่านมา กิจกรรมฉายหนังกลางแปลง คณะเวียงกานศิลป์ ที่เคยโด่งดังในยุคสมัยหนังขายยาเมื่อ 30-40 ปีที่แล้ว และการแสดงย้อนยุคโดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบ้านกลาง กลุ่มสตรีแม่บ้านและสภาเด็กเยาวชนตำบลบ้านกลาง

2) กิจกรรมวันสืบสานประเพณีพระราชดำริเวียงท่ากาน ทุก 15 ค่ำ เดือน 9 จัดขึ้น ในเดือน มิถุนายน เป็นเวลา 3 วัน 3 คืน

3) กิจกรรมงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเวียงท่ากาน โครงการดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ จัดขึ้นในช่วงเดือน พฤศจิกายน ของทุกปี

(3.2) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ การท่องเที่ยวชมโบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญในประวัติศาสตร์ของชุมชนเวียงท่ากาน ได้แก่ โบราณสถานที่เป็นวัดสำคัญในอดีต สลุปเจดีย์ที่สำคัญ โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางโบราณสถาน ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนเวียงท่ากาน ประกอบด้วยการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑที่แสดง โบราณวัตถุที่ขุดค้นพบ

ในหมู่บ้านเวียงท่ากาน และการนั่งรถรางชมโบราณสถานสถานที่สำคัญในหมู่บ้านเวียงท่ากาน การนั่งรถรางชมโบราณสถานที่สำคัญในหมู่บ้านเวียงท่ากานมีทั้งหมด 11 โบราณสถานข้างต้น

การจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้ามาท่องเที่ยวในโบราณสถาน ในการเข้ามาท่องเที่ยวโบราณสถานเวียงท่ากานนั้น ไม่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ ถ้านักท่องเที่ยวต้องการนั่งรถรางชมเมืองโบราณ จะมีค่านั่งรถรางเหมาทั้งหมดรอบละ 500 บาท

4.1.9 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านสันกอเกิด ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัด เชียงใหม่

(1) สภาพพื้นที่และบริบทของกลุ่ม

หมู่บ้านสันกอเกิด ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่เดินทางจากตัวเมืองเชียงใหม่ มุ่งสู่ถนนสายเชียงใหม่-ฮอด ผ่านที่ว่าการอำเภอ สันป่าตองประมาณ 10 กิโลเมตร จะถึงสี่แยกทุ่งเสียว เลี้ยวซ้ายเข้าไปประมาณ 4 กิโลเมตร

ชุมชนบ้านสันกอเกิดอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านสันโป่ง หมู่ที่ 1 ต.แม่กา อ.สันป่าตอง

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านใหม่สามหลัง หมู่ที่ 8 ต.บ้านกลาง

อ.สันป่าตอง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านโรงวัว หมู่ที่ 2 ต.แม่กา อ.สันป่าตอง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านใหม่สามหลังและบ้านสันห่าว ต.บ้านกลาง

อ.สันป่าตอง

ชุมชนบ้านสันกอเกิดเดิมเป็นส่วนหนึ่งของบ้านสันห่าว หรือเรียกว่า "ปอก" หมู่บ้านมีผู้อาศัยอยู่ไม่มาก จึงมีที่ดินที่มีเจ้าของแต่ไม่มีผู้ทำกิน รกร้างว่างเปล่าเยอะ ต่อมา เมื่อมีครัวเรือนอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น และมีต้นไม้ใหญ่ 3 ต้นขึ้นบริเวณใกล้ ๆ วัด เรียกกันว่า ต้นเก็ด ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2519 จึงมีผู้คิดจะแยกการปกครองออกมาจากบ้านสันห่าว หมู่ที่ 7 ตำบล บ้านกลาง และมีการแยกหมู่บ้านใหม่เป็นหมู่ที่ 10 บ้านสันกอเกิด เพราะมีตอกเกิดใหญ่ 3 ต้น ขึ้นอยู่บนสันนาต่อมาได้มีการขยายครอบครัวขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีนายประเสริฐ อินตะแก้ว เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกซึ่งได้หมดควาระแล้ว และมีนาย พลอย จิกยอง เป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

การจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวบ้านสันกอเกิด เริ่มจากการเห็นถึงผลผลิตใน ชุมชนที่มีจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นข้าว ลำไย ฯลฯ จึงได้มีการรวมกลุ่มเพื่อทำการเพิ่มรายได้จาก การนำผลผลิตมาแปรรูป ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 จึงได้เริ่มจัดทำเกี่ยวกับการท่องเที่ยว OTOP

หลังจากนั้นก็ยังมีหน่วยงานหรือผู้สนใจเข้ามาดูในกลุ่มเพื่อมาดูเรื่องบริหารจัดการ โดยช่วงนั้นมีหน่วยงานที่เข้ามาดูก็คือ อบต. บางส่วนและอีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นสหกรณ์จังหวัด

ชุมชนบ้านสันกอกเกิดขึ้นปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ เนื่องจากเป็นศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมีแหล่งวัดอุทิศทางการเกษตรมากมายและมีพื้นที่ ๆ อุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชหลายชนิดโดยเฉพาะการปลูกข้าวและกล้วย ซึ่งนับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

โดยกลุ่มมีการบริหารจัดการโดยการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ต้องมีการประสานงานร่วมกับคณะกรรมการของกลุ่มก่อนมีการร่วมปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม ซึ่งมีแบ่งงานกันทำเป็นหมวดภายในหมู่บ้าน และแต่ละหมวดจะทำหน้าที่ดูแลตามที่ได้รับมอบหมายมีการหมุนเวียนกันมาดูแลกลุ่ม

(2) การบริหารจัดการองค์กร

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอกเกิดขึ้นจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2538 โดยมีสมาชิกจำนวน 40 คน ยังไม่ได้ทำกิจกรรมใด ๆ ต่อมาปี พ.ศ. 2540 ได้มีเจ้าหน้าที่เทศกิจจากสำนักงานเกษตรอำเภอสันป่าตองได้มาสอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร ซึ่งได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) จำนวน 42 ชนิด หลังจากการก่อตั้งกลุ่มและพัฒนาเรื่อย ๆ นั้น เมื่อกลุ่มมีความมั่นคงมากขึ้นก็เริ่มมีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน การผลิตและดำเนินงานบริหารจัดการของกลุ่มจึงได้มีการจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรขึ้นในปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกทั้งหมด 46 คน โดยสมาชิกกลุ่มได้เลือก นางศรีนวล มะโนปัญญา ขึ้นมาเป็นประธาน

กลุ่มมีคาร์คิลเลือกคณะกรรมการ โดยการ โหวตลงคะแนนเสียงจากสมาชิกกลุ่ม ซึ่งคณะกรรมการที่ถูกคัดเลือก ประกอบไปด้วย (ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 46 คน)

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นางศรีนวล มะโนปัญญา	ประธานกลุ่มฯ
2	นางจันทร์นวน จิกยอง	รองประธานกลุ่มฯ
3	นางเครือวัน เตชบุตร	รองประธานกลุ่มฯ
4	นางโสภา พุททวงศ์	เลขานุการกลุ่มฯ
5	นางพัชรี ทาวงศ์	เหรัญญิกกลุ่มฯ
6	นางทัศนีย์ ใจจันดี	ประชาสัมพันธ์กลุ่มฯ

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
7	นางสังวาล จิกยง	กรรมการกลุ่มฯ
8	นางนฤมล ไชยประการ	กรรมการกลุ่มฯ
9	นางรัตนา ใจแดง	กรรมการกลุ่มฯ

(3) การบริการท่องเที่ยว

การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยกลุ่มมีการบริหารจัดการ โดยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องมีการประสานงานร่วมกับคณะกรรมการของกลุ่มก่อน มีการกำหนดเป้าหมายแผนงานร่วมกัน มีการร่วมปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม ซึ่งมีแบ่งงานกันทำเป็นหมวดภายในหมู่บ้าน และแต่ละหมวดจะทำหน้าที่ดูแลตามที่ได้รับมอบหมาย มีการหมุนเวียนกันมาดูแลกลุ่ม โดยกลุ่มมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถนำมาจัดเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกดำเนินกิจกรรมได้ตามความสนใจ โดยเน้นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเป็นสำคัญ เริ่มจากนักท่องเที่ยวที่ได้เข้ารับการอบรมในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรจะได้รับความรู้ในเรื่องของวิธีการ ขั้นตอนของกระบวนการผลิต และวิธีบรรจุภัณฑ์ และยังได้ลงมือปฏิบัติเอง รวมทั้งนักท่องเที่ยวสามารถนำความรู้ที่ได้กลับไปฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถให้กับตนเองได้ และนักท่องเที่ยวสามารถมาสัมผัสบรรยากาศธรรมชาติที่เขาวงกตสามลำไย และสามารถชิมลำไยได้

4.1.10 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านต้นแห่น้อย ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

(1) สภาพพื้นที่และบริบทของกลุ่ม

บ้านต้นแห่น้อยตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำขานไหลผ่านหมู่บ้านซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักตามธรรมชาติไหลผ่าน ชาวบ้านได้อาศัยแม่น้ำขานในการอุปโภค บริโภคและทำการเกษตร หมู่บ้านต้นแห่น้อยมีพื้นที่ทั้งหมด 1.83 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 916 ไร่ (แผนชุมชนบ้านต้นแห่น้อย หมู่ที่ 7 ประจำปี พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2556) บริเวณที่ราบลุ่มจะมีน้ำท่วมทุก ๆ ปี ในช่วงฤดูฝน ส่วนฤดูหนาวและฤดูร้อนชุมชนก็ยังสามารถใช้น้ำได้อย่างอุดมสมบูรณ์

บ้านต้นแห่น้อย ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสันป่าตองไปทางทิศใต้ประมาณ 12 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 33 กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านป่าสัก ตำบลบ้านกลาง บ้านแม่ น้ำวาง ตำบลทุ่งสะโตก บ้านเตาไห ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านสบอว ตำบลสันติสุข อำเภอคอยหล่อ
จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านต้นแห่นหลวง ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอ
สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านแม่อว ตำบลยางตราม อำเภอคอยหล่อ
จังหวัดเชียงใหม่

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านต้นแห่นน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอ
สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น เส้นทางหลักจากตัวเมืองเชียงใหม่มาทางถนน เชียงใหม่-ฮอด
ผ่านบริษัทลิโอฟูด ยูเทรินเข้าตลาดต้นแห่นอุดมโชค ตรงหลักกิโลเมตรที่ 33 เข้าไปประมาณ
1 กิโลเมตร โดยมีรถโดยสารผ่าน 2 สายคือ รถสองแถวสีเหลืองสายเชียงใหม่-จอมทอง และรถเมล์
สายเชียงใหม่-ฮอด

ชุมชนการท่องเที่ยววัฒนธรรมบ้านต้นแห่นน้อย เป็นหมู่บ้านชาวไทย
เงินที่ยังคงเอกลักษณ์ภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกายทรงงาม และสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น พื้นที่
ที่อยู่อาศัยของบ้านต้นแห่นน้อยเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำจางนไหลผ่านหมู่บ้านซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลัก
ตามธรรมชาติ ชาวบ้านใช้ในการอุปโภค บริโภค และใช้ในการเพาะปลูก อาชีพของชาวบ้าน
ส่วนใหญ่จะทำการเกษตร เช่นปลูกข้าว และถั่วฝักยาว เป็นหลัก รองลงมาคือรับราชการ ส่วนการ
ท่องเที่ยวขึ้นเป็นอาชีพเสริม หมู่บ้านต้นแห่นน้อยมีพื้นที่ทั้งหมด 1.83 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น
916 ไร่

ชุมชนการท่องเที่ยวบ้านต้นแห่นน้อย มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมจำนวนมาก
ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่เข้ามาหาความรู้ เนื่องจากหมู่บ้านต้นแห่นน้อยมีสถาปัตยกรรมที่
โดดเด่น คือบ้านไทเงินที่บางหลังมีอายุมากกว่าร้อยปี และยังคงอยู่ในสภาพสมบูรณ์ โดยการ
ท่องเที่ยวบ้านต้นแห่นน้อยสามารถแบ่งกิจกรรมได้ 7 กิจกรรม คือ (1) กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้
เพื่อฟังบรรยายสรุป (2) กิจกรรมขายศรีสู่ขวัญ สักการะพ่อบ้านเสื้อบ้าน (3) ชมพิพิธภัณฑ์ไทเงิน
ลุ่มน้ำจางน (4) ชมบ้านเก่า (5) ชมหัตถกรรมกลิ้งไม้ (6) ชมการทำอาหาร และรับประทานอาหาร
(7) ชมการแสดงนักท่องเที่ยวสามารถมาเที่ยวชม ได้ตลอดทั้งปี โปรแกรมการท่องเที่ยวเป็นแบบ
one day trip

โดยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน ดังนี้

(1.1) ที่อยู่อาศัย (ด้านสถาปัตยกรรม)

ในอดีตชาวบ้านต้นแห่นน้อยมีการปลูกสร้างบ้านเรือนใน
รูปแบบชาวไทยเงินในเชิงตุง โดยสร้างบ้านด้วยไม้ไผ่ได้ดูโล่ง หลังคาคล้ายทรงปั้นหยาพุ่งด้วย

ดินขอ (กระเบื้องที่ทำจากดินเหนียว) มีหน้าต่าง และบางที่มีหน้าต่างสองส่วน คือ หน้าต่างด้านบน และหน้าต่างด้านล่าง ซึ่งหน้าต่างด้านบนจะมีขนาดใหญ่ กว้างกว่าหน้าต่างด้านล่าง เพื่อไว้สำหรับเปิดรับลมเย็นเวลาหน้าร้อน ตัวเรือนจะมีห้องเป็นสัดส่วน ห้องที่ดูย (ปูย่า ตายาย) อยู่เรียกว่า เอือนหลวง ที่ด้านบนเหนือขอบประตูอาจมี " ห้ายนต์ " เป็นไม้แผ่นแกะสลักลงอาคม อยู่เพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย เข้าสู่ในเอือนหลวง มีชานยื่นออกไปจากตัวบ้านเรียกว่า "จานกอน" สำหรับตากลมส่วนเดินใช้ทำกิจกรรมภายในบ้านและมักจะสร้างครัวไฟ (ห้องครัว) เป็นสัดส่วนไว้ทางด้านหลังของเรือนโดยจะทำลดส่วนลงมาจากพื้นบ้าน ส่วนเสาเรือนนิยมสร้างวางไว้บนหินหรือซีเมนต์ (กุ่มดินเสา) เพื่อป้องกันปลวก ฝาบ้านบริเวณขมบ้านหรือบริเวณเตาไฟ จะทำเป็นฝาไหลสามารถเลื่อนปิด-เปิดได้เพื่อให้แสงสว่างส่องถึง ตรงฝาบ้านที่บรรจบกันตรงเหลี่ยมเสาวจะมีไม้แผ่นตีประกบไว้เรียกว่า ไม้จี้หลาย เป็นการซ่อมรอยต่อของฝาบ้าน เอกลักษณะที่สำคัญอีกอย่างของเรือนไทเงินบริเวณจั่วบนหลังคาจะทำเป็นไม้แกนตั้งขึ้นไปมักจะแกะสลักหรือฉลุเป็นลวดลาย เรียกว่า เจียรนัยหรือบางที่เรียกว่า จองป्ली ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพม่า

ปัจจุบันถึงแม้ว่าวัฒนธรรมการสร้างบ้านในรูปแบบใหม่ที่ใช้อิฐ ปูน เฟอร์นิเจอร์จะมีมากขึ้นในทุกๆ หมู่บ้านก็ตาม แต่หมู่บ้านต้นเห่นน้อยชาวบ้านบางส่วนยังอาศัยและมีการสร้างบ้านแบบไทเงินเพื่อเป็นการดำรงอัตลักษณ์ในด้านการสร้างที่อยู่อาศัยของชุมชน

(1.2) พิพิธภัณฑ์ชาวไทเงินลุ่มน้ำจัน บ้านต้นเห่นน้อย

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ไทเงิน บ้านต้นเห่นน้อย ตั้งอยู่ ณ บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ที่ 7 บ้านต้นเห่นน้อย ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอสันป่าดง จังหวัดเชียงใหม่ ก่อตั้งโดย นาย เอก ปวงคำ ได้ดำเนินการ โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 เริ่มเก็บเหรียญต่างๆ เช่น เหรียญรัชกาลที่ 5 เงิน โสรพ เงิน อัฐ เงิน พดด้วง ฯลฯ อุบ เขียนหมาก แอ็บเหลี่ยม และเครื่องเงิน ตลอดจนถึงข้าวของเครื่องใช้ในอดีต เช่น ที่ค้ำสัตว์ เครื่องมือทำการเกษตร โดยการขอแบ่งและขอซื้อมาจากผู้คนในหมู่บ้าน และคนนอกหมู่บ้านที่เป็นชาวไทเงิน เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมสิ่งของที่สำคัญในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และศิลปะในท้องถิ่น ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้จนมีความเข้าใจในภูมิปัญญาของชาวไทเงินลุ่มน้ำจัน ซึ่งเป็นสิ่งมีคุณค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ และเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้ามาชมและศึกษาถึงวัฒนธรรมของชาวไทเงิน นอกจากนั้นยังเป็นการอนุรักษ์สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ มิให้สูญหาย

(2) การบริหารจัดการองค์กร

บ้านต้นแห่น้อย หมู่ที่ 7 ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านชาวไทยจีน ที่ยังมีการอนุรักษ์ศิลปะ และสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้อยู่ จึงมีนักศึกษาคณะจิตรศิลป์ ที่ทราบว่าหมู่บ้านแห่งนี้ มีการอนุรักษ์ศิลปะด้านสถาปัตยกรรมโบราณไว้ จึงสนใจเข้ามาศึกษาทำวิจัยอย่างต่อเนื่องจึงทำให้หมู่บ้านต้นแห่น้อยเป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกในนามของหมู่บ้านที่มีการอนุรักษ์ศิลปะ และวัฒนธรรม ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านต้นแห่น้อย ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวและช่วยกันบริหารกลุ่ม และต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมหมู่บ้านเป็นอย่างดี ต่อมาทาง อบต. ท่าวังพร้าว ได้เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวจึงจัดทำป้ายหมู่บ้าน "หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยจีนต้นแห่น้อย เมื่อวันที่ 27 เดือนตุลาคม พ.ศ.2555 ที่ผ่านมา ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	นายนคร สิ้นแก้ว	ประธาน
2	นายอำนาจ แก้วอินตะ	รองประธาน
3	นายอนงค์ ปวงคำ	เลขานุการ
4	นางลัดดาวัลย์ จักรมณี	เหรัญญิก
5	นางประภาศรี เจริญวรรณ	ประชาสัมพันธ์
6	นายชาติ ปัญญาวิโรภาส	กรรมการ
7	นายวิสูตร ประพนม	กรรมการ
8	นางอรพินธุ์ คู่ตระกูล	กรรมการ
9	นางพัชรี ตาโม	กรรมการ
10	นางธีราภรณ์ มะโนวรรณ	กรรมการ
11	นายอำพล อินตะแสน	กรรมการ
12	นางรุจิรา ปัญญาวิโรภาส	กรรมการ

(3) การบริการท่องเที่ยว

ลักษณะการท่องเที่ยวของชุมชน การท่องเที่ยวของบ้านต้นแห่น้อยเป็นลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยา ที่เน้นเรื่องของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทยจีนในอดีตไว้ โดยให้ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของชาวไทยจีน อาทิเช่น การรักษาสภาพบ้านเรือนไว้แบบดั้งเดิม การสะสมข้าวของเครื่องใช้ชาว

ไทจีน เป็นต้น โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านต้นเหวนน้อยในปัจจุบันทางกลุ่มได้มีการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวไว้สำหรับนักท่องเที่ยวอยู่ทั้งหมด 7 กิจกรรม ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกได้ว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมไหนก็ได้ กิจกรรมทั้ง 7 กิจกรรมประกอบไปด้วย

(3.1) กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ (ฟังบรรยายสรุป)

เป็นกิจกรรมที่จะแนะนำให้นักท่องเที่ยวให้รู้จักกับความเป็นมาของชาวไทจีนบ้านต้นเหวนน้อยว่ามีความเป็นมาอย่างไร เช่น ลักษณะการแต่งกาย ภาษาพูด ภาษาเขียน ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ

(3.2) กิจกรรมบายศรีสู่ขวัญ สักการะพ่อบ้านเลื้อบ้าน

การบายศรีสู่ขวัญเป็นเหมือนกับการต้อนรับแขกเพื่อเข้าสู่หมู่บ้านของชาวไทยเขินเพื่อเป็นการรับขวัญของแขกที่มาเยือน ส่วนพ่อบ้านเลื้อบ้านเป็นเหมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทจีนบ้านต้นเหวนน้อยเคารพซึ่งช่วยปกป้องคุ้มครองหมู่บ้านไว้

(3.3) ชมพิพิธภัณฑ์ไทจีนลุ่มแม่น้ำขาน

กิจกรรมนี้นักท่องเที่ยวจะได้เยี่ยมชมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ของชาวไทจีนที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์ โดย อ.อเนก ปวงกล้า ได้เก็บสะสมรวบรวมไว้ในพิพิธภัณฑ์

(3.4) กิจกรรมชมบ้านเก่า

นักท่องเที่ยวจะได้ชมสถาปัตยกรรมของชาวไทจีนที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ซึ่งบ้านเรือนที่สร้างด้วยไม้ ใต้ถุนโล่ง หลังคาคล้ายทรงปั้นหยาผนังด้วยดินขอ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นที่ยังคงรักษาไว้

(3.5) กิจกรรมชมหัตถกรรมกลึงไม้ (เกียนไม้)

เป็นงานฝีมือที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น ซึ่งผู้เยี่ยมชมจะได้ชมวิธีการสาธิตการเกียนไม้ของชาวไทจีนที่ทำมาตั้งแต่อดีต

(3.6) กิจกรรมชมการแสดงพื้นบ้าน

กิจกรรมนี้นักท่องเที่ยวจะได้ชมการแสดงพื้นบ้านของชาวบ้านต้นเหวนน้อยในชุดต่างๆ

(3.7) กิจกรรมการทำอาหารไทจีน และรับประทานอาหาร

ในกิจกรรมนี้นักท่องเที่ยวจะได้ร่วมกันทดลองทำอาหารของชาวไทจีนด้วยตนเอง และรับประทานอาหารที่ได้ทำในตอนท้ายของกิจกรรม

4.1.11 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

(1) สภาพพื้นที่และบริบทของกลุ่ม

หมู่บ้านแม่กลางหลวง หมู่ที่ 17 ตั้งอยู่ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ถนนสาย 108 เชียงใหม่ - สอด อยู่ในบริเวณเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์เลี้ยวแยกเข้าดอยอินทนนท์ (ระยะทางจากเชียงใหม่-แม่กลางหลวงประมาณ 82 กิโลเมตร) พิกัดที่ตั้งหมู่บ้าน X 452100 Y 2049700 โดย

ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านแม่แอบ หมู่ที่ 6

ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านขุนกลาง หมู่ที่ 7

ทิศใต้ ติดกับ บ้านแม่ปอน หมู่ที่ 15

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านผาหมอน หมู่ที่ 8

ลักษณะภูมิอากาศแบ่งเป็น ฤดู 3 ฤดูใน 1 ปี คือ เดือนมีนาคม-เมษายน เป็นช่วงฤดูร้อน เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม เป็นช่วงฤดูฝน และเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ เป็นช่วงฤดูหนาว

อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยทั้งปีอยู่ที่ 25 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ 5 องศาเซลเซียส พื้นที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 1,070 เมตร เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ โดยยึดระเบียบองค์กรเครือข่ายลุ่มน้ำแม่กลาง ทำนาปีละครั้งเดียว

ประชาชนของหมู่บ้านแม่กลางหลวง เป็นชนเผ่าปกากะญอ หรือ คานยอ (Kanyaw) อันหมายถึง ผู้มีความสมถะและเรียบง่ายบ้านแม่กลางหลวง มีจำนวน 73 หลังคาเรือน 100 ครอบครัวประชากรทั้งหมด 310 คนแยกเป็นชาย 160 คน หญิง 150 คน การประกอบอาชีพของประชากร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนาทำไร่ทำสวนค้าขายและเลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริม ทำสวนปลูกดอกไม้กาแฟรับจ้างและเป็นไกด์ท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน ดังนี้

(1.1) แหล่งธรรมชาติที่สวยงาม

1) น้ำตกผาดอกเสี้ยว

เป็นน้ำตกขนาดใหญ่และงดงามอยู่ภายใน เขตอุทยานแห่งชาติอินทนนท์ น้ำตกแห่งนี้เคยมีชื่อเสียงมากหลังจากที่ภาพยนตร์เรื่อง รักจัง น้ำตกผาดอกเสี้ยวมีทั้งหมด 10 ชั้น โดยชั้นที่ชมได้สะดวกคือ ชั้นที่ 6 - 10 จุดเด่นที่นักท่องเที่ยวทุกคนต้องไปเยือนคือน้ำตกผาดอกเสี้ยว ชั้นที่ 7 เพราะสายน้ำจากน้ำตกชั้นบน ไหลตกลงมากระทบน้ำตก ชั้น

ล่าง เป็นสายสีขาว ฟุฟอง งดามเกินบรรยาย อีกทั้งยังมีสะพานไม้สำหรับเดินข้ามลำธาร ที่ช่วยทำให้ความสวยงามของน้ำตกผาดอกเสี้ยวน่ามองเขาไปอีก ส่วนที่มาของชื่อน้ำตกผาดอกเสี้ยวนี้มาจากชื่อ ต้นเสี้ยวซึ่งเป็นไม้เด่นบริเวณน้ำตกนั่นเอง

2) นาขั้นบันได

โดยช่วงที่เหมาะสมจะไปชมนาขั้นบันไดมีสองช่วง คือ เดือนกันยายน-กลางตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงหน้าฝน เพราะนาข้าวจะเริ่มเขียวจีชุ่มน้ำ ส่วนปลายเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน จะเป็นช่วงที่นาข้าวออกรวงเป็นสีทองเต็มท้องทุ่งสวยงามมาก

3) คอยหัวเสือ

เป็นยอดที่สูงเป็นอันดับที่ 4 ของอินทนนท์ มีความสูงถึง 1,881 เมตรจากระดับน้ำทะเล สภาพป่าบริเวณนี้จะเป็นป่าสนสลับป่าดิบเขา และจะพบกุหลาบพันปีสามสีฤดูกระดัง ในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ว่านมีขันธ์ซึ่งเป็นพืชล้มลุก นอกจากสภาพป่าที่สมบูรณ์ยังสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ที่มองเห็นได้เกือบ 360 องศา เนื่องจากสภาพค่อนข้างโล่งแต่ต้องระมัดระวังพื้นที่ที่จะค่อนข้างลาดชัน จากจุดชมวิวดูสามารถมองเห็นด้านล่างซึ่งเป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงทางแม่แจ่มและยอดเทือกเขาคอยอินทนนท์ ทางซ้ายเป็นอำเภอจอมทองสำหรับยอดหัวเสือนั้นจุดชมวิวยุ่หลายแห่งจุดแรกจะสามารถมองเห็นยอดหัวเสือในส่วนของที่เรียกว่าจมูกเสือ จุดชมวิวดูตรงจมูกเสือเป็นลานสนามหญ้าและมีก้อนหินขนาดใหญ่เป็นที่นั่งพักไว้อย่างดี และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ในหุบของหมู่บ้านแม่กลางหลวงซึ่งเป็นเส้นทางที่ไว้ให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยจะมีไกด์ท้องถิ่นเป็นผู้นำทาง และบรรยายไปจนสุดเส้นทาง

(1.2) ภูมิปัญญาชาวบ้าน

- 1) ความรู้ด้านสมุนไพรในการรักษาโรค
- 2) ความรู้ในการทอผ้าและสร้างสายผ้าเพื่อตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่ม
- 3) ความรู้ด้านการจักสานภาชนะจากไม้ไผ่
- 4) ภูมิปัญญาด้านการหมักเหล้าจากข้าวและผลผลิตทางการเกษตรเพื่อใช้ประกอบพิธีของชุมชน
- 5) ความรู้เรื่องนกประจำถิ่นและนกอพยพ
- 6) ความรู้เกี่ยวกับเส้นทางเดินป่าและการใช้ชีวิตในป่า

(1.3) งานประเพณีพื้นบ้าน งานบุญ งานพิธีกรรม

- 1) พิธีผูกข้อมือปีใหม่
- 2) พิธีเลี้ยงผีฝาย
- 3) พิธีเลี้ยงผีโด่งผิณา
- 4) พิธีเรียกขวัญควาย
- 5) พิธีผูกข้อมือออกพรรษา
- 6) ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าวและทำบุญเลี้ยงขวัญข้าว

(2) การบริหารจัดการองค์กร

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน้าที่
1	นายก้อชิต เพชรไพโรพนาวัลย์	ประธาน	ควบคุมดูแลศูนย์การท่องเที่ยว
2	นายโกโศก พงษ์เจริญโชติ	รองประธาน	ควบคุมดูแลศูนย์การท่องเที่ยว
3	นายดวงจันทร์ เมฆวิชชวงค์	เลขานุการ	จัดบันทึกรายการต่างๆ
4	นายพงษ์ทุ เชื้อสุจริตไพบูรณ์	เหรัญญิก	ควบคุมดูแลการเงิน และบัญชี
5	นายพงษ์ศักดิ์ วนาลัยเนเวศน์	คณะกรรมการ	ผู้ดูแลศูนย์
6	นายธีระ เจริญสงเสริม	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
7	นายสมศักดิ์ คีรีภูมิทอง	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
8	นายกรฤทธิ์ คุเจ โต๊ะ	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
9	นายอนุสรณ์ บรรพตศิริไพโร	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
10	นายอ้อล่าคา สาราจารย์	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
11	นายโยธะ กิจจรูญชัย	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
12	นายคะคู่ย พงนาไพโรศิลป์	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
13	นายคำจัน หารรษาพนาไพโร	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป
14	นายกมล ไพโรแดนสว่าง	คณะกรรมการ	ดำเนินงานทั่วไป

(3) การบริการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กลางหลวงปัจจุบันยังคงมีนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว คณะครอบครัว คณะทัวร์ หรือมาส่วนตัว ยังมาเที่ยวกันทุกช่วงฤดู นักท่องเที่ยวส่วนมาก เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ชอบความสวยงามทางธรรมชาติ รองลงมาเป็นกลุ่มผู้ที่เข้ามาศึกษาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ และกลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทยทั่วไป ไม่

ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มไหนก็สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้พอประมาณ ทำให้ชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียนได้อย่างต่อเนื่อง ช่วงฤดูกาลที่นักท่องเที่ยวชอบเข้ามาแวะเวียนจะเป็นช่วงฤดูหนาว จะเป็นช่วง **High Season** โดยจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจองที่พักโฮมสเตย์แบบไม่ขาดสาย เป็นช่วงที่ผืนป่ามีระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุด เหมาะแก่การเข้ามาเดินป่าศึกษาพืชพันธุ์ธรรมชาติ และมาสัมผัสบรรยากาศที่เอื่อยเย็น ในช่วงฤดูฝนเป็นช่วงที่มีการเพาะปลูกข้าว ที่เรียกว่านาขั้นบันได และการเพาะปลูกพืชพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ และพืชผักรวมถึงไร่กาแฟของหมู่บ้าน การพักโฮมสเตย์ที่ได้บรรยากาศแบบพื้นบ้าน ได้เห็นถึงวิถีชีวิตชาวบ้านแบบเป็นกันเอง มีทั้งอาหารพื้นบ้าน การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้าน และเรียนรู้ศาสนาและพิธีกรรมต่างๆ ของชาวบ้าน ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า "การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านแม่กลางหลวง"

การดำเนินการของหมู่บ้านแม่กลางหลวงเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรมและเชิงนิเวศน์ทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะบ่งบอกถึงความเป็นคนเผ่าปกากะญอ โดยนักท่องเที่ยวเข้าพักกับชาวบ้านสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ราบรื่น แสดงถึงวัฒนธรรมที่ดีงาม การจัดแสดงศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า การดำเนินชีวิตของชนเผ่าแบบหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง มีการเพาะปลูกพืช นาขั้นบันได ตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่สื่อให้เห็นความเป็นอยู่ที่สงบสุขของชุมชน ส่วนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เป็นการท่องเที่ยวเน้นทางธรรมชาติ บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า เช่น น้ำตก พืชพันธุ์ไม้สมุนไพร การศึกษาถึงชนิดพันธุ์ไม้นานาชนิดที่หายากและใกล้จะหมดไป สัมผัสความอุดมสมบูรณ์ของป่าหลังจากการพัฒนาการเผาป่าและการปลูกฟื้นหายไปแล้ว แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติอย่างชัดเจน

การท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กลางหลวงเน้นสร้างความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้าน และที่สำคัญชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งสามารถที่จะผลักดันให้ชุมชนพัฒนาก้าวไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและเต็มใจให้ความร่วมมือกันที่จะผลักดันให้ชุมชนตนเองก้าวไปข้างหน้า เป็นทุนทางสังคมที่มีความพร้อมอย่างสมบูรณ์ เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านทำให้ประชาชนมีการกระตุ้นตนเองอยู่ตลอดเวลา ทุกคนคิดเสมอว่าการเข้ามาของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดรายได้ ที่สำคัญเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านชาวบ้านยังขาดความรู้ความสามารถในการจัดการ ชาวบ้านยังต้องแสวงหาการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาทำให้เกิดไค้ชุมชน จึงเกิดมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านภาษา ทำให้ไค้ในชุมชนแสวงหาความรู้การเป็นไค้ และด้านภาษาต่างประเทศมากยิ่งขึ้น

การท่องเที่ยวชุมชนมีการดำเนินไปโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยจะมีแกนนำหรือหัวหน้าการท่องเที่ยวเป็นผู้กำกับดูแล มีการจัดตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบไปตามความถนัดและความสามารถของบุคคล ประกอบไปด้วย ประธานการท่องเที่ยว รองประธานการท่องเที่ยว เภรัญญิก ผู้ดูแลโฮมสเตย์ ไกด์ท้องถิ่น และคณะกรรมการหมู่บ้าน แต่การดำเนินงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ยังไม่เป็นระบบขาดการเรียนรู้และการจัดการทางด้านการท่องเที่ยวที่ดี ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือไม่มีการจัดบันทึกข้อมูลของนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ไม่มีการออกกฎระเบียบหรือข้อบังคับกลุ่มอย่างชัดเจน คณะกรรมการจึงต้องศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมและเพิ่มขีดความสามารถให้มีความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ โดยต้องจัดระเบียบจัดตำแหน่งความรับผิดชอบให้ได้อย่างชัดเจน

การท่องเที่ยวสัมผัสธรรมชาติ คือ การเดินป่า เป็นการดำเนินการที่ไกด์ท้องถิ่นเป็นผู้นำนักท่องเที่ยวเดินศึกษาเส้นทางเดินป่ามีอยู่ 2 เส้นทางคือ การเดินป่าขึ้นดอยหัวเสือและการเดินป่าสัมผัสน้ำตกผาดอกเสี้ยว การเดินป่าแต่ละครั้งจะต้องมีไกด์ท้องถิ่นนำพาไปเสมอ โดยทางคณะทัวร์เป็นผู้ติดต่อประสานงานมายังผู้ควบคุมไกด์ท้องถิ่น ส่วนนักท่องเที่ยวต้องการเดินป่าเส้นทางไหน ผู้ควบคุมไกด์ท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลและควบคุม โดยจัดการสลับไกด์ท้องถิ่นให้ครบทุกคน ไกด์ท้องถิ่นมีทั้งหมด 35 คน รายได้จากการนำเที่ยวจะหักเข้าส่วนกลางไว้ส่วนหนึ่งที่เหลือก็เป็นค่าตอบแทนของไกด์ท้องถิ่น

การให้บริการที่พักโฮมสเตย์ โดยผู้ดูแลโฮมสเตย์เป็นผู้จัดสรรนักท่องเที่ยวเข้าพักจะมีการจัดลำดับบ้านพักสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่พักโฮมสเตย์มีอยู่ 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกที่ขอวีชีวีตเรียบร้อยแล้วจะไปพักกับเจ้าของบ้าน การกิน การนอนก็จะอยู่กับเจ้าของบ้านตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสุดท้าย โดยบ้านโฮมสเตย์ของชาวบ้านมีทั้งหมด 26 หลัง บ้านแต่ละหลังที่เป็นโฮมสเตย์จะเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวได้ต้องผ่านมาตรฐาน Home Stay รับรองโดยสำนักงานพัฒนาท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กิจกรรมการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

(3.1) ศึกษาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตชาวบ้านในชุมชนลุ่มน้ำกลาง ยังคงดำเนินไปในแนวทางดั้งเดิม ตามความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่าที่สืบทอดต่อกัน ในแนวทางที่พึ่งพาธรรมชาติ และเอื้ออาทรต่อกันกันพื้นที่นี้ นอกจากนั้นภูมิปัญญาที่มีมาแต่เดิมก็ได้รับการถ่ายทอดสู่ชนในรุ่นปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นงานฝีมือ ความรู้เรื่องสมุนไพร การเกษตร เป็นต้น

(3.2) การเดินป่า น้ำตกผาดอกเสี้ยวและชมการทำนาขั้นบันไดและการปลูกพืชเมืองหนาว การเดินป่า น้ำตกผาดอกเสี้ยวมีระยะทางการเดินประมาณ 4 กิโลเมตร ระยะเวลาการเดินประมาณ 2 ชั่วโมง จะมีการเดินตั้งแต่ข้างบนลงมาข้างล่าง หรือข้างล่างขึ้นข้างบนก็ได้แล้วแต่นักท่องเที่ยวจะเลือกการเดินแบบไหน โดยการเดินข้างบนลงข้างล่าง บริษัททัวร์จะนำรถที่พานักท่องเที่ยวมาหมู่บ้านจะไปส่งที่ต้นทางการเดินป่าข้างบนมีระยะทางห่างจากหมู่บ้านประมาณ 4 กิโลเมตร การเดินป่าจะศึกษาธรรมชาติระหว่างทาง ศึกษาต้นไม้ที่หายาก ระหว่างทางจะผ่านน้ำตกผาดอกเสี้ยวหรือที่เรียกกันว่า “น้ำตกรักจัง” ปลายทางจะมีการเพาะปลูกข้าวหรือที่เรียกว่า “นาขั้นบันได” ชาวบ้านปลูกข้าวพันธุ์ท้องถิ่นด้วยการปักดำ กิจกรรมการทำนาจะอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายน - เดือนพฤศจิกายน นักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมการทำนาในทุกขั้นตอนการปลูก หรือเลือกนั่งชมภาพความสามัคคีของชาวบ้าน หรือเลือกสูดกลิ่นไอความหอมของกล้าข้าว-ต้นข้าว-รวงข้าว และนอกจากการปลูกข้าวแล้วนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสการปลูกพืชผักเมืองหนาวหลังฤดูการเก็บเกี่ยว เปิดให้เข้าชมและเก็บเกี่ยวผลผลิตด้วยตัวเอง เช่น การปลูกสตอร์เบอร์รี่ ชูเกี้น้ำ และลิ้นี่ เป็นต้นเมื่อสิ้นสุดการเดินป่า จะมาแวะดื่มกาแฟสด กาแฟสดของชาวบ้านให้ทดลองดื่มฟรี เมื่อนักท่องเที่ยวจิตใจสามารถซื้อกลับบ้านได้ด้วย

(3.3) เดินป่าศึกษาธรรมชาติระบบนิเวศ-ธรรมชาติ-ดูนก เรียนรู้ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบกับการจัดการตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษาลักษณะพืชพรรณที่อุดมสมบูรณ์แบบป่าฝนเขตร้อน นอกจากการเดินป่าศึกษาธรรมชาติแล้วยังมีการเดินป่าดูนก ทั้งประจำถิ่นและนอกอพยพ เส้นทางที่ได้รับรางวัลนิคม ได้แก่ เส้นทางเดินป่าคอยหัวเสือ เส้นทางดูนกหัวน้ำขุ่น

(3.4) เดินป่าขึ้นคอยหัวเสือ คอยหัวเสือเป็นจุดชมวิวของกิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว รวมทั้งมีพื้นที่สำหรับการกางเต็นท์ค้างคืน โดยใช้ระยะเวลาในการเดิน 4-5 ชั่วโมง ระยะทาง 7-9 กิโลเมตร สามารถร่วมกิจกรรมเดินป่าไปสู่คอยหัวเสือได้ในทุกฤดู

4.2 ศักยภาพการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่

บริบททรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ มีความเด่นและแตกต่างจากทรัพยากรการท่องเที่ยวของพื้นที่อื่นในแง่ของความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยเฉพาะการมีสภาพของภูเขาที่เป็นพื้นที่สูง โดยมียอดเขาอินทนนท์ที่เป็นภูเขาสองสูงสุดของประเทศไทย ขณะเดียวกันก็ยังมีหุบเขา และพื้นที่ราบซึ่งเอื้ออำนวยต่อนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการเดินป่า การปีนเขา นอกจากการ

มีเทือกเขาสูงแล้ว ก็มีเกาะแก่งตามลำน้ำ ลำห้วย ซึ่งทำให้บางพื้นที่ของ จังหวัดเชียงใหม่สามารถใช้เป็นสถานที่ในการล่องแพ ล่องแก่ง อันเป็นกิจกรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายดังกล่าวข้างต้น จังหวัดเชียงใหม่ยังประกอบไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีสำคัญต่าง ๆ สถานที่สำคัญทางศาสนา ได้แก่ โบสถ์ วัด เจดีย์ สถูป ดังรายงานการศึกษาของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2554) ที่ระบุว่า จังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในระดับสูง เพราะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมของอารยธรรมล้านนา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และจุดเด่นที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาศึกษาภาพของต้นทุนและผลตอบแทนการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ โดยการทำ Focus Group กับการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิสาหกิจชุมชน และการท่องเที่ยว สามารถวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ของจังหวัดเชียงใหม่อาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และความเข้มแข็งที่มีผลต่อศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน สรุปสาระสำคัญ

(1) ศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่มีจุดแข็งในการบริหารจัดการคือ ชุมชนมีความตื่นตัวในการอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวมากขึ้น ไม่ถูกทำลาย แต่ยังมีจุดอ่อนคือ ชุมชนยังขาดความรู้ในการวางแผนการทำงานและการวางแผนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ของชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แก่ชุมชนมากที่สุด กล่าวคือชุมชนมีการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้อย่างมากมาย โดยไม่มีการจำกัดระยะเวลาของการใช้ทรัพยากร เช่น ในฤดูฝนควรเป็นฤดูที่น้ำจะทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยว อันได้แก่ ป่าไม้ ภูเขา ลำธาร ได้มีโอกาสพักฟื้นเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ หลังจากทีให้นักท่องเที่ยวเข้าไปใช้บริการมายาวนาน แต่ชุมชนกลับไม่ได้ทำเช่นนั้น จึงทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ค่อย ๆ ทรุดโทรมไปเรื่อย ๆ นอกจากนี้ชุมชนยังขาดความสนใจและความกระตือรือร้นในการขับเคลื่อนและผลักดัน การนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชน หรือแม้แต่ยังชุมชนขาดการประสานความร่วมมือ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น ชุมชนขาดการติดตามผลของการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้ทำให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยว ชุมชนยังขาดความสามารถในการจัดสรร ผลประโยชน์ที่ได้จากการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกของชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน จึงเป็น โอกาสที่ชุมชนได้รับความช่วยเหลือจาก

ภาครัฐในการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวมาโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนให้มากขึ้น อีกทั้งชุมชนขาดความสามารถในการคิดคำนวณต้นทุนของการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลตอบแทนที่ได้รับจากการใช้ทรัพยากร

ในส่วนของ การวิเคราะห์ศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีจุดอ่อนคือ ผู้นำชุมชนยังขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และ ชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ชุมชนยังขาดจิตสำนึกและความห่วงใยในทรัพยากรการท่องเที่ยว ทำให้ขาดความมั่นใจในการสืบทอด ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นหนึ่งในทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ และชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อกำหนดทิศทาง ในการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนมาจัดการท่องเที่ยว ได้แก่ รูปแบบการท่องเที่ยวกิจกรรมที่ให้การท่องเที่ยว

จากบริบทและศักยภาพของกลุ่มที่วิเคราะห์ให้เห็นได้ว่า ด้วยศักยภาพของกลุ่มการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่หากจะพัฒนาต่อไปให้เกิดความยั่งยืนแล้ว กลุ่มท่องเที่ยวต้องแก้ไขจุดอ่อนและพัฒนากลุ่มตามจุดแข็งและโอกาสที่ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะความรู้ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบการบริหารด้านการเงินและบัญชี ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน รวมถึงการเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชีของกลุ่มท่องเที่ยวให้เกิดการดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน หากกลุ่มทราบข้อมูลที่แท้จริงของตนเอง ก็จะสามารถวางแผนธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวของกลุ่มได้ในอนาคต มีรายละเอียดของผลการวิจัยแสดงไว้ในบทต่อไป